

Xəbər
Dəbdəbəli
qəbir daşları
qadağan
edilir -
qərar
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 sentyabr - 2 oktyabr 2017-ci il Şənbə № 201 (6815) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Qarabağa qanunsuz səfər edən xainləri kim cəzalandıracaq: Bakı, yoxsa Ankara?

Türkiyə səfiri onların əməllərini pislədi; xainlərin saxta soyqırımı haqqında kitab yazdıqları da üzə çıxdı...

yazısı səh.4-də

Qarabağ üçün daha bir fürsət - prezidentlərin növbəti görüşü ən çox kimə sərf edir?

yazısı səh.11-də

"Neftin qiyməti 85 dollara qədər yüksələ bilər" - nikbin proqnozun arxasındakı əsas faktor

yazısı səh.5-də

Monopolistlər kənd təsərrüfatına ayrılan sərmayəni necə talan edir

yazısı səh.6-də

"Əriyən" İŞİD-dən geri dönməz azərbaycanlılar bizə təhlükədirmi?

yazısı səh.12-də

İstanbuldakı azərbaycanlılar məhəlləsi iranlıların nəzarətində - müxbirimizin qeydləri

yazısı səh.13-də

"Mən zamanında yaşayan dahiyəm" - Elza Seyidcahanın evindən reportaj

yazısı səh.15-də

Bakıda velosiped zolağı yaradılacaq - ancaq hələlik bir neçə küçədə...

yazısı səh.14-də

Çəkməsi palçıqlı kənd ruhanisinin Kremlə gəlişi - Rus pravoslav kilsənin rəhbərinin dosyesi

yazısı səh.10-də

"Həyat bilgisi"ndə uşaqlara buddizm təbliğ edilir?

yazısı səh.14-də

Düşmən ölkə sosial-siyasi partlayış ərəfəsində

ERMƏNİLƏR ERMƏNİSTANDAN QAÇIR - HAVA LİMANLARINDA BİLET XAOSU

Ümidsizliyə qapılan, işsizlik problemi yaşayan əhali siyasi ömrünü daha 5 il uzatmağa hazırlaşan kriminal Sərkisyan rejimindən və müharibə xofundan qurtulmağın başqa yolunu görmür; aparıcı erməni nəşrindən ilginç faktlar: "Burada əsl bardakdır..."

yazısı səh.8-də

Ankarada Telman İsmayılova həbs sanksiyası

Türkiyədə olmadığı güman edilən azərbaycanlı oliqarx yaxın günlərdə axtarışa veriləcək; Rusiya prezidenti Ərdoğandan "AST-Telman"ı istəyə bilərdimi?.. yazısı səh.5-də

Eldar Namazovdan ölkə və dünya gündəmi barədə ilginç müsahibə

yazısı səh.7-də

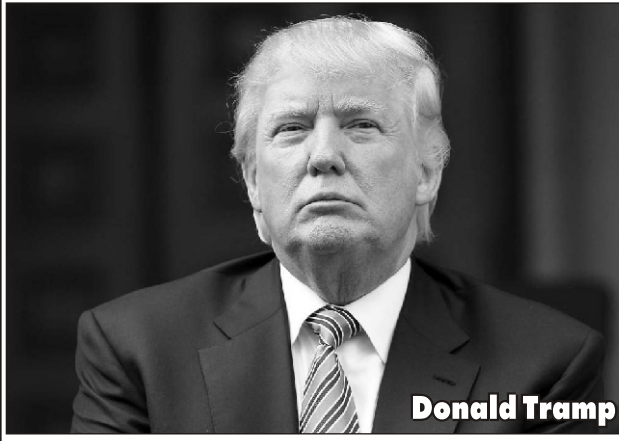
Lütfi Zadə arzusuna qovuşdu - son mənzili Azərbaycan oldu

yazısı səh.3-də

Sülhəddin Əkbər: "Qərbi Türkiyədə hakimiyyətə öz "uşaqlarını" gətirmək istəyir"

yazısı səh.12-də

Donald Tramp

ABŞ-ı kim idarə edir?

Siyasi ekspert: "Hər gün daha çox aydın olur ki, ölkənin 45-ci prezidenti Respublikaçılar Partiyasıdır"

Donald Trampın bir çox keyfiyyətlərə görə ABŞ tarixinə düşəcək prezidentlərdən biri olacaq. Özü də maraqlıdır ki, siyasi təhlilçilər onu zəifliyinə görə də seçilən Amerika prezidentləri sırasında görürlər. Trampı zəiflədilmiş prezident saymaq olarmı?

Siyasi şərhçi Yeganə Hacıyeva bildirdi ki, ABŞ-ın 45-ci prezidenti Donald Trampın prezidentliyinin ilk günləri qələbəsində kənar ölkənin təsirlərinin rolu olduğu, seçki kampaniyası zamanı yaxın ətrafının bu kənar təsirlə sız əlaqədə olduğu, özünün isə bu ölkədə biznes öhdəliyinin olması iddialar ilə başlayıb: "İnaqurasiyasından bir neçə gün sonra komandasının təhlükəsizlik üzrə cavabdeh şəxsin Rusiya ilə əlaqələrinin üzə çıxması, ardınca komandasının bir neçə üzvünün eyni iddialarla üz üzə qalması və istefa verməsi onun bir prezident kimi ABŞ siyasi istablişməndə və cəmiyyətdə mövqələrini zəiflətdi. Vəziyyəti Trampın özünün də ard-arda atdığı məqsədi və təşəbbüsü çoxlu suallar doğuran addımları, qərarların qəbulunda özünün və xüsusi ilə adminstrasiyasının səriştesizliyi gərginləşdirdi. Nəticədə Donald Tramp Ağ Ev tarixində 6 ay ərzində üzvlərinin ən çox istefa verdiyi bir adminstrasiya kimi yaddaşlarda qalacaq".

Siyasi ekspertin fikrincə, ABŞ-ı sanki Tramp idarə edir: "Donald Trampın inaqurasiyasından sonra keçən bir neçə ay ərzində Ağ Evin yeni adminstrasiyasının qanunların və qəbulların prosedurlarında, adminstrasiya daxili və xarici münasibətlərdə hərcmərclik, sərgilədikləri qeyri-peşəkar və səriştesiz fəaliyyət nüfuzlu Respublikaçılar Partiyası üzvlərini vəziyyəti nəzarətə götürməyə vadar etdi. Siyasətdə yeni və təcrübəsiz prezident və komandasının addımlarında korrektələr edilməyə də vadar oldular. İndi hər gün daha çox aydın olur ki, ABŞ-ın 45-ci prezidenti Respublikaçılar Partiyasıdır. Trump prezidentliyə Amerikanın ənənəvi siyasi istablişməndən deyil, iqtisadi və şou dairələrindən gəlmiş biridir. Onun seçki platforması, seçki təbliğatı və inaqurasiyası zamanı tərzindən və sərgilədiyi mövqeyindən aydın idi ki, ABŞ-ı əvvəlkilərdən çox fərqli bir prezident idarə edəcək. Tramp seçki zamanı Amerikaya onu daha da böyük edəcək, kardinal dəyişikliklər gətirəcək bir prezidentlik söz vermişdi".

□ E.SEYİDAĞA

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01, 434 01 33

Azərbaycan və Türkiyə hərbiçilərinin birgə təlimləri başa çatdı

Azərbaycanın müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov və Türkiyənin milli müdafiə naziri Nurəddin Canikli Azərbaycanda keçirilən "TurAz Qartal - 2017" birgə taktiki-uçuş təlimlərinin bağlanış mərasimində iştirak ediblər. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

ABŞ Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır - XİN

"ABŞ-ın xarici siyasəti federal hökumət tərəfindən müəyyən olunur. ABŞ hökuməti üzərinə götürdüyü beynəlxalq öhdəliklərinə uyğun olaraq Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri daxilində ərazi bütövlüyü və suverenliyini tanıyır, dəstəkləyir".

Bunu Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev ABŞ-ın Miçigan ştatının senatının Azərbaycanın Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğal olunmuş ərazilərində yarıdılmış qondarma rejimi tanımasına dair qətnamə qəbul etməsi barədə xəbərə münasibət bildirərkən deyib.

"ABŞ-ın bu mövqeyi bir daha sentyabrın 22-də BMT Baş Assambleyasının 72-ci sessiyası çərçivəsində keçirilmiş GUAM Xarici İşlər Nazirləri Şurası və ABŞ arasında keçirilmiş görüşdə qəbul edilmiş yekun bəyanatda öz təsdiqini tapıb. Bəyanatda ABŞ-ın Helsinki Yekun Aktına uyğun olaraq GUAM-a üzv dövlətlərin suverenliyi və ərazi bütövlüyünə sadıqlığı bir daha bəyan edilir. Həmçinin GUAM-a üzv dövlətlərin məruz qaldığı gücdən istifadə təhdidinə münasibətdə narahatlıq ifadə olunur. Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münasibətlərinin ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrlərinin vasitəçiliyi ilə substantiv danışıqlar yolu ilə həllinə və regionda davamlı sülhün təmin olunmasına töhfə vermək əvəzinə, Ermənistan və ABŞ-dakı erməni lobbisi və onun təsiri altında olan bəzi şəxslər özlərini güclü vəziyyətinə qoyan bu kimi lüzumsuz fəaliyyətlə məşğul olurlar", - H.Hacıyev bildirib.

Uçuş və texniki heyətlə görüşərək döyüş aviasiyasına baxış keçirən nazirlər onların taktiki-texniki xüsusiyyətləri və tətbiqi imkanları ilə maraqlanıb. Təlimlərin yekunlarına həsr olunmuş tədbirdə uçuş və texniki heyətlərin, aviasiya vasitələrinin fəaliyyəti təhlil olunub, əldə olunan nailiyyətlər diqqətə çatdırılıb, planlaşdırılan birgə işlər müzakirə edilib.

Döyüş təyyarələrinin taktiki-texniki xüsusiyyətlərinin üstünlüklərindən istifadə etmək üçün uçuşlar keçirən, verilən bütün tapşırıqları peşəkarlıqla icra edən pilotların göstərdikləri nəticələr müdafiə nazirləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Bildirilib ki, Hərbi Hava Qüvvələrinin birgə təlimlərinin davamlı olaraq keçirilməsi hər iki ölkənin pilotlarının bacarıq və praktiki vərdislərinin artmasına, müstəqil fəaliyyətlərinin planlaşdırılmasına, əməliyyatların keçirilməsi üzrə qarşılıqlı fəaliyyət və döyüş uzlaşması imkanlarının öyrənilməsinə və digər tapşırıqların yerinə yetirilməsinə imkan yaradacaqdır.

Tədbirdə Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus təyyarə və helikopterlərin təlim ərazisində nümunəvi uçuşları həyata keçirilib. Təlimlərin bağlanış mərasimi Silahlı Qüvvələrin Məhəmməd Rəşad Ansamblının konsert proqramı ilə sona çatıb.

Ali Məhkəmədən Mehman Hüseynovla bağlı qərar

Dünən Ali Məhkəmədə blogger Mehman Hüseynovun barəsində olan hökmdən verilən kassasiya şikayəti üzrə məhkəmə iclası keçirilib. Hakim Əli Seyfəliyevin sədrliyi ilə keçirilən prosedə kassasiya şikayəti qismən təmin edilib. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin qərarı ləğv edilib, iş yenidən həmin məhkəməyə qaytarılıb.

Xatırladaq ki, Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin (RPI) rəisi Musa Musayev M.Hüseynovu xüsusi ittiham qaydasında məhkəməyə verib. O, blogerin Cinayət Məcəlləsinin 147.2-ci (böhtan, ağır və ya xüsusilə ağır cinayətdə ittiham etməklə böhtan atma) maddəsilə məsuliyyətə cəlb olunmasını və cəzalanmasını istəyib.

Suraxanı Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə M.Hüseynov 2 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. O, məhkəmə zalında həbs olunub. Qərardan narazı qalan M.Hüseynov apellyasiya şikayəti verib. Bakı Apellyasiya Məhkəməsi apellyasiya şikayəti təmin edilməyib.

Oktyabr ayının hava proqnozu

Oktayabr ayında havanın orta aylıq temperaturunun iqlim normasına yaxın olacağı gözlənilir. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentindən verilən məlumata görə, aylıq yağıntının miqdarının iqlim normasına yaxın, bəzi ərazilərdə isə bir qədər çox olacağı ehtimalı var.

Bakıda və Abşeron yarımadasında orta aylıq temperaturun 15-16 dərəcə isti (gecələr 10-15, gündüzlər 15-20 dərəcə isti, bəzi günlərdə 24 dərəcəyədək isti) olacağı gözlənilir ki, bu da iqlim normasına yaxındır. Aylıq yağıntının miqdarının iqlim normasına yaxın, bəzi yerlərdə isə bir qədər çox (norma 26-40 mm) olacağı gözlənilir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında orta aylıq temperaturun 13-16 dərəcə isti (gecələr 8-13, gündüzlər 17-22 dərəcə isti, bəzi günlərdə 26 dərəcəyədək isti) olacağı gözlənilir ki, bu da iqlim normasına yaxındır. Yuxarı Qarabağ: Xankəndi, Şuşa, Xocalı, Xocavənd, Qubadlı, Zəngilan, Laçın, Kəlbəcər, Daşkəsən və Gədəbəy rayonlarında orta aylıq temperaturun 8-12 dərəcə isti (gecələr 4-9 dərəcə isti, bəzi günlərdə 0-2 dərəcə şaxta, gündüzlər 7-12 dərəcə isti, bəzi günlərdə 15 dərəcəyədək isti) olacağı gözlənilir ki, bu da iqlim normasına yaxındır.

Aylıq yağıntının miqdarının iqlim normasına yaxın (norma 49-78 mm) olacağı gözlənilir. Qazax, Gəncə, Goranboy, Tərtər, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl rayonlarında orta aylıq temperaturun 13-15 dərəcə isti (gecələr 8-13, gündüzlər 15-20 dərəcə isti, bəzi günlərdə 23 dərəcəyədək isti) olacağı gözlənilir ki, bu da iqlim normasına yaxındır. Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıllı, Ağsu, Şamaxı, Xızı, Siyəzən, Şabran, Quba, Qusar, Xaçmaz rayonlarında orta aylıq temperaturun 9-14 dərəcə isti olacağı gözlənilir ki, bu da iqlim normasına yaxındır. Mərkəzi-Aran: Mingəçevir, Yevlax, Göyçay, Ağdaş, Kürdəmir, İmişli, Ağcabədi, Beyləqan, Sabirabad, Biləsuvar, Saatlı, Şirvan, Hacıqabul, Salyan, Neftçala rayonlarında orta aylıq temperaturun 11-16 dərəcə isti olacağı gözlənilir ki, bu da iqlim normasına yaxındır. Aylıq yağıntının miqdarının iqlim normasına yaxın, bəzi yerlərdə isə bir qədər çox olacağı gözlənilir.

Dünya şöhrətli azərbaycanlı alim, professor Lütfi Zadə dünən I Fəxri Xiyabanda dəfn olunub. Lütfi Zadənin nəşi sentyabrın 29-da səhər saatlarında Bakıya gətirilib. Heydər Əliyev məscidində cənazə namazı qılınıqdan sonra Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) binasında mərhumla vida mərasimi keçirilib.

timizin başçısı Lütfi Zadənin eməyini hər zaman yüksək qiymətləndirib. Bu gün burada prezidentimizin, yüksək vəzifəli dövlət məmurlarının inkişafı, Azərbaycanda elmə olan dəyərin göstəricisidir. Allah rəhmət eləsin".

ABŞ-ın Azərbaycandakı səfiri Robert Sekuta da Lütfi Zadənin dünya elminə verdiyi töhfələrdən danışdı. Səfir bil-

8 oktyabr - Şuşanın azad olunduğu gün

Elşad PAŞASOY
 epashasoy@yahoo.com

Türkiyə yenə şəhid verdi. İraq Kürdüstanında keçirilən "müstəqillik" referendumundan ən ciddi zərər çəkəcək ölkələrdən birinin qardaş ölkə olacağı təxmini çox keçmədi ki, özünü doğrultdu. Düzdür, Türkiyə on illərdir PKK-nın qanlı terrorunun hədəfindədir, minlərlə qəhrəman vətəndaşını itirib. Ancaq indi vəziyyət tamam başqadır.

Bu durumda ən çox sevincli görünən erməni separatçılarıdır. Təbii ki, Bərzani tərəfdarlarından sonra... Ermənilər zənn edirlər ki, daha ox yaydan çıxıb və onların da üzünə gün doğacaq, dünya bir gün Dağlıq Qarabağın da "müstəqilliyini" tanıyacaq. Ancaq tarixən rusun, ingilisin əlində "maşa" olan bu bədbəxtlər anlamır ki, onlar böyük oyunların oyunçuları üçün o qədər də maraqlı deyillər. Yeni bir mərhələyə qədər ermənilərdən istifadə olunur, sonda bir kənara atılır, qulağı kəsilmiş halda...

İraq Kürdüstanı projesi nə ilə nəticələncək, demək çətinidir. Tamamilə mümkündür ki, Qərbdəki qüvvələr İran ətrafındakı planları həyata keçirmək üçün bu ərazidən poliqon kimi istifadə etmək naminə yeni dövlət modelini həyata keçirmək istəyir. Üstəlik, bu bölgədə dünyanın ən zəngin neft yataqları var ki, bu da böyük güclərin maraqlı dairesindədir.

Dağlıq Qarabağla bağlı işə durum fərqlidir. Dağlıq Qarabağ ermənilərinin sayı vur-tut 100 mindir, İraq Kürdüstanındakı 2-3 məhəllənin sakinlərinin sayı qədər. Həm də neftsiz Qarabağ torpaqları böyük güclər üçün o qədər də cəlbedici deyil. Bu ərazi bizim üçün cənnətdir, əvəzolunmazdır, ancaq ingilis, fransız, alman üçün sadəcə Minsk Qrupu həmsədrlərinin danışıqlarının predmeti olan ünvan. Elə ona görədir ki, Qarabağ separatçılarının 1991-ci ildən bəri keçirdiyi "referendum", "prezident", "parlament seçkiləri", nə bilim "konstitusiyaya dəyişiklikləri", daha nələrə Kürdüstandakı kimi ciddi reaksiya verilməyib.

Bədbəxt erməni toplumu yenə də özünü aldadır, bu dəfə də Kürdüstan nümunəsi ilə. Ancaq onları başa salan yoxdur ki, dünyanın xəritəsi yenidən çəkilsə belə, Ermənistanın yanında, ümumən Azərbaycan torpaqlarında ikinci bir erməni dövlətinin yaradılması mümkün olmayacaq. Ermənistan ilbəil boşalır, Azərbaycanın 20 faizlik işğal bölgəsində kimlər yaşayacaq? Suriyadan, İraqdan ağılı başında olan adam gəlib Azərbaycan ordusunun hər an bombalar yağdıracağı ərazidə məskunlaşmaq istərmə?

Əslində proseslər Azərbaycanın istəyinə uyğun cərəyan edir. BMT Baş Assambleyasında Azərbaycan prezidentinin işğalçı Ermənistanın cinayətkar prezidenti barədə dediklərindən sonra Türkiyənin müdafiə naziri Nureddin Caniklinin Bakıdakı bəyanatı düşməni ciddi narahat edib. "Azərbaycan və Türkiyə Silahlı Qüvvələri vahiddir. Bunu hər kəs bilməlidir. Silahlı Qüvvələrimiz lazım gələndə bir-birinə hər cür dəstək verməyə hazırdır". Çox ciddi mesajdır. Ermənistan "ağlına başına yığ, əks təqdirdə qarşında həm də Türkiyəni görecəksən" xəbərdarlığıdır. Həm də Azərbaycan-Türkiyə hərbi təlimlərinin keçirildiyi günlərdə səslənib bu xəbərdarlıq. Bu, həm də birgə hərbi əməliyyat, Qarabağı xilas döyüşünün anonsudur.

Bədbəxt Ermənistan nə qədər şansını itirdi bu illərdə. Bakıdan Qarsa uzanan dəmir yolu xətti Mehridən də keçə bilərdi...Əsassız torpaq iddiaları erməniləri məhv sürüklədi...

Son vaxtlara qədər Türkiyənin ancaq Naxçıvan bölgəsinə qarant olduğunu anlayıb da, hərbi təcavüz etməkdən ehtiyatlanan Ermənistan indi qarşısında Türkiyə-Azərbaycan birgə qoşunlarını görcəyi günə çox qalmadığını başa düşür. Ancaq nəticə çıxaracaq mı, onu düzgün yol seçməyə qoyacaq mı ağaları, demək çətinidir.

Düz 99 il əvvəl, 1918-ci il sentyabrın sonlarında Qafqaz İslam Ordusu Qarabağın azad olunması əməliyyatına başlayıb. Quldur Andranik döyüşməyə cəsarət etmədi bu gücün qarşısında, aradan çıxdı. Albay Cəmil Cahid bəyin başçılıq etdiyi ordu 8 oktyabrda Şuşanı döyüşsüz azad etdi və təntənəli keçid oldu. Elə keçid ki, hətta ermənilər də silahı yerə atıb türk ordusunu alqışlayırdı.

O zaman Leninə ünvanlanan teleqramda yazılırdı: "Ermənistan böyük bir faciə içindədir. İrəvanın iki qəzasında 600 min qaçqın toplaşmışdır. Türklər Qarabağ ərazisini işğal edərək, orada yaşayan ermənilərin yarısını qırımlar. Şuşa və Zəngəzur ərazilərini işğal ediblər. Andranik, Qarabağda xaincəsinə öldürülmüşdür. Erməni xalqı Sovet Rusiyadan kömək gözləməkdədir".

8 mayda işğal edilən Şuşa bir gün yenidən azad olunaq, düşmən unutmasın...

Lütfi Zadə son arzusuna qovuşdu - son mənzili Azərbaycan oldu

Böyük alim Fəxri Xiyabanda torpağa tapşırıldı

Vida mərasimində prezident İlham Əliyev də iştirak edib, mərhumun qohumu xalq artisti, rejissor Cənnət Səlimovaya baş sağlığı verib. Vida mərasimində görkəmli alimin həyatı və elmi fəaliyyətinə həsr edilən videoçarx nümayiş olunub.

Daha sonra işə mərasimədə iştirak edən ictimai şəxslər, elm adamları çıxış edərək, Lütfi Zadə ilə bağlı fikirlərini bildirdilər. AMEA-nın prezidenti Akif Əlizadə bildirdi ki, Lütfi Zadənin əldə etdiyi nailiyyətlər əsasında dünya elminin müxtəlif istiqamətləri inkişaf edib: "Lütfi Zadə Amerikada yaşasa da, Azərbaycana çox bağlı olub. O, son dəfə 2008-ci ildə Bakıya gəlmişdi. Onda Milli Elmlər Akademiyasında çox mühüm mühazirə ilə çıxış etmişdi. O, Azərbaycanın gündən-günə gözəlləşən sosial, elmi, iqtisadi şəraiti ilə fəxr edirdi. Lütfi Zadənin böyük elmi məktəbi var idi. Lütfi Zadə məktəbi Azərbaycanda da təşəkkül tapmışdı. Onun vəfatı dünya və Azərbaycan elmi ictimaiyyətinə kədərli xatirədir".

Vida mərasimində çıxış edən təhsil naziri Mikayıl Cabbarov deyib ki, dünya şöhrətli alimi öz vətənidə son mənzilə yola salırıq: "Bu, onu göstərir ki, son nəfəsə qədər Azərbaycanla yaşayıb. Onun dünya elminə verdiyi töhfələr misilsizdir. O bizim böyük alimlərlə birlikdə öz adını Azərbaycan elminin və dünya elminin tarixinə qızıl hərflərlə yazdı. Bu gün Azərbaycanda Lütfi Zadənin elmi nailiyyətlərini davam etdirən gənclər yetişir".

Daha sonra çıxış edən akademik Telman Əliyev bildirdi ki, zamanımızın görkəmli alimi Lütfi Zadənin vəfatı, xalqımız üçün çox böyük

itkidir: "O böyük elmə Lütfi Zadə kimi daxil olub. Onun nəzəriyyələri informatika, kibernetika, idarəetmə elmlərinin inqilabına səbəb olmuş və bu işə digər sahələrdə də inkişafa səbəb olub. Hazırda ən çox inkişaf etmiş ölkələrdə bank sistemləri, nəqliyyat sistemləri hamısı Lütfi Zadənin nəzəriyyəsi əsasında işləyir. Bu gün bütün müayinə sahəsi də

Akademik Rasim Əliquliyev bildirdi ki, Lütfi Zadənin nəzəriyyəsinin tətbiq sahəsi çox böyükdür: "Beşinci nəsil kompüterlər də onun nəzəriyyəsi əsasında yaradılacaq. O, Nobel mükafatına layiq alimdir. Hansı səbəblərdən bu mükafat verilmədi, bilmirəm. Lütfi Zadənin nəzəriyyəsi bütün alimlərin qarşısında mühüm vəzifələr qoyub,

dirib ki, Lütfi Zadə elə bir şəxsiyyətdir ki, onun elmi nailiyyətləri həm Azərbaycan, həm də Amerikada çox məşhurdur: "Azərbaycanın böyük oğlu Bakıda doğulub, dünya elminə möhtəşəm töhfələr verib. Lütfi Zadənin fəaliyyəti müasir texnologiya, yeraltı qatlar üçün baza rolunu oynayıb. Biz onun elmi fəaliyyətindən bəhrələnməyə davam edirik. Amerikalı-

məhz intellektuallaşaraq idarə olunur. Bütün bunların hamısının nəticəsində insanların həyatının keyfiyyəti yaxşılaşır. Analiz etsək görərik ki, heç bir alim cəmiyyətin, insanların həyatına bu qədər fayda verən iş görməyib. Biz Lütfi Zadə ilə fəxr edirik. O, vətəninə çox sevir. Onunla çox təmasda olmuşam. Lütfi Zadə 1965-ci ildə Bakıya gələndə onu burada çox gözəl qiymətləndirdilər. Hələ illər əvvəl deyirdi ki, Azərbaycan dünyada firavan ölkələrindən biri olacaq. Ola bilsin o, ömrü boyu Bakıya köçmək arzusunda olub. Son arzusu bunu göstərdi".

biz onu tətbiq edib öyrənməliyik. Azərbaycanı məktəbli kimi tərk edən Lütfi Zadə vətənə dahi kimi qayıtdı".

AMEA-nın Riyaziyyat və Mexanika institutunun direktoru Misir Mərdanov da çıxış edərək, mərhum alimin elm sahəsindəki uğurları barəsində danışdı. M.Mərdanov bildirdi ki, Lütfi Zadə hər birimizin fəxr etməli olduğu alimdir: "Əgər böyük Aristotel məntiqi ilə dünya ağı və qara rəngdə görünürdüsə, Zadə məntiqi ilə dünyanın bütün çalarlarını görürük. Lütfi Zadənin dostları arasında prezident Ruzvelt, Nikson kimi adamlar və böyük alimlər olub. Dövlət-

lar Azərbaycan xalqı ilə birgə bu itkidən kədərlənir, onun ruhunun əbədi dinclik tapması üçün sizinlə birgə dua edirik".

Mərhumun ailəsi adından xalq artisti Cənnət Səlimova çıxış edərək Lüfi Zadəyə ehtiram göstərənərə təşəkkürünü bildirdi. Daha sonra Lütfi Zadə ilə vida mərasimi başa çatıb və mərhum alimin cənazəsi Fəxri Xiyabana yola salınıb. O, I Fəxri Xiyabanda dəfn edilib. Dəfn mərasimində Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev, elm adamları və digər ictimai şəxslər iştirak ediblər.

☐ **Əli RAİS**
 Fotolar müəllifindir

Milli kələkbazlığın utanc epizodu

Samir SARI

Dünən işdə uşaqlar belə bir lətifə danışdılar: guya bir ağdamlı Nyu-Yorkda tıxac düşür, sükan arxasında oturmaqdan bezir, düşür, tezbazar məşini satır, gedib tıxacın bitən yerində ayrı maşın alır, sürüb aradan çıxır.

Bu, əlbəttə, lətifədir. Gerçəkdə belə hadisə olmayıb yəqin ki (hərçənd nə bilmək olar, bəlkə də bənzər hadisələr baş verib). Bununla belə, bu lətifə bizim camaatın nə qədər fərasətli, fəndgir olduğunu, düşdüüyü situasiyadan çıxmaq üçün beyin işlədiyini göstərir.

Bax, burası yalan deyil. Şeytanın ağına gəlməyən bəliklər, hiylələr, kələklər bizimkilərin ağına gəlir. Çünki biz bu istiqamətdə daha çox baş sındırıraq, başa düşürük ki, atomu bizdən əvvəl parçalayıblar, interneti, feysbuku bizdən əvvəl yaradıblar, bizə də bu qalib: nə edək, necə edək ki, beş manat pul qazanaq.

Bu lətifəyə gülüb qurtarmamış xəbər gələndə ki, bir kamerunlu bir azərbaycanlı 100 dolları 200 dollara çevirəcəyi ilə aldaraq 2400 dollarının dalına keçib, adam pert olur.

Bir var, həmvətəninin orda-burda, dünyanın dörd tərəfində ona-buna kaf gəldiyi, atdığı barədə xəbərlər oxuyub gizli-gizli "qürur duyasan", bir də var, bir kamerunlunun dünyanın o başından gəlib Bakıda bir soydaşımıza fırıldaq gəldiyini biləsən.

A kişi, biz özümüzü Almaniya qəsdən itə qapdırıb sahibindən təminat alan, Çində 47 çinliyə yarım milyon atıb Hindistana qaçan, Rusiyada A.-dan Z-yə yüz bir fırıldaq iş görən, oxumuş adamlara cənnətdə yer bron edərək, külli miqdarda pul alan kələkbazlar yetişdirmiş camaatıq, heç rəvadır ki, Afrikanın kamerunlusu gəlib bizim soydaşımıza kimyəgər İbrahimxəlilin fırıldaqını gəlsin.

Düzdür, işin üstü açıqlı, fırıldaqçı kamerunlunu tutublar, amma gecdir, bu hadisə bizdən ötrü, millətin adına yekə bir minusdur.

Heç o vaxt Amerikada dörd milyarderi, türkün sözü, qazıqlamış çexiyalı çek alverçisi Kojeni gəlib burda bir sent pul qazana bilmədi, indi necə oldu ki, kamerunlu kələkbaz gəlib rusca bilən bakılıni aldada bilir. Heç zad. Hayır.

Əhvalat belə olub: Vambo Aurelie adlı dələduz Bakı şəhər sakini Məmməd Məmmədovu aldadı ki, o, kimyəvi üsullarla həmin məbləği iki qatına çevirərək ona qaytaracaq. Məmməd inanıb. Ona görə ki, Aurelie fırıldaqçılardan məşhur üsulundan istifadə edib, etibar qazanmaq üçün doğrudan da Məmməddən aldığı 100 dolları ertəsi gün 200 "edərək" ona qaytarıb.

Vəssalam. Həmvətənimiz düşünüb ki, kasıbcılıq bitdi, bu afrikalı qardaş onu tezliklə milyonçuya çevirəcək. Növbəti dəfə Məmməd gətirib Vamboya 2400 dollar verib. Ancaq Aurelie bu dəfə 2400 dolları 4800 edərək ona qaytarımayıb.

Məmmədin ağına gəlməyib ki, əslində Vambo o gün ona verdiyi ikinci 100 dolları sırf özü üçün 2400 dollara çevirib. İttiham aktında göstərilir ki, hələ sonradan Vamboya və onun başqa bir dollarçevirmə işinə baxan dostuna 20 min dollar veriblər. 40 min dollar alacaqlarmış.

Nəyə, indi Aurelieni tutublar, o da deyir ki, məndə pul nə gəzir, pulu Luma Kables adlı bir eloğlum götürüb gedib Kameruna.

Vəziyyət belədir: kamerunlu fırıldaqçıya 5-6 il iş verəcəklər, o da 3-4 il yatacaq, sonra bir gün 31 dekabrda, ya da Novruz bayramı ərəfəsində əfv olunacaq, çıxıb gedəcək öz ölkəsinə. Amma Məmmədgilin 24 min 400 dolları necə olacaq, onu kim qaytaracaq, bəlli deyil.

Heç demə, dünyada bu kimi işləri bacaran başqa qovmlər də varmış.

O vaxt mundialda Kamerun millisinə azarkeşlik etməyimiz yadıma düşür. Roje Milla belə gəldi, Tatav ordan getdi, İmam Byuk belə oynadı... Hətta yeniyetmə uşaqların bir-birinə Tatav dediyi də yadımdadır. Düzdür, bu sözü ən çox qara və həbəsdodaq birinə, həm də ələ salmaq üçün deyirdilər, amma indi məlum olur ki, afrikalı Tatavın soydaşı gəlib Bakıda bizim avropalı Məmmədin başına belə bir oyun açıb.

İndi güman ki, bizimkilərin pulunu çırpsdırıb aradan çıxan Luma Yaundədə, ya da Dualada kafe açıb, müştərilərinə azərbaycanlıların necə avam olduqlarından danışır, bəzi xəyalpərəst gənclər də fikirləşirlər ki, təyyarə pulu düzəltməyidilər, Bakuya uçub 20-30 min dollar qabağa düşərdilər.

Azərbaycanın Baş Prokurorluğu dörd nəfər Türkiyə vətəndaşının Dağlıq Qarabağa qanunsuz səfəri ilə bağlı cinayət işi açıb. Prokurorluğun mətbuat xidmətindən verilən məlumatda bildirilir ki, 22 sentyabr 2017-ci il tarixdə Türkiyə vətəndaşları Ufuk Uras, Əli Bayramoğlu, Səid Çəkinoğlu və Erol Katırçioğlu barələrində məhkəmənin qərarları ilə həbs qətimkan tədbiri seçilərək dövlətlərarası axtarışa verilib.

Həmin şəxslərin tutularaq istintaqa cəlb olunmaları məqsədi ilə Türkiyə hüquq mühafizə orqanlarına müraciət edilib. Hazırda cinayət işi üzrə zəruri istintaq-əməliyyat tədbirləri davam etdirilir.

Xatırladaq ki, bu ilin fevral ayında Dağlıq Qarabağa qanunsuz səfər edən yəhudi blogger Aleksandr Lapşin Azərbaycan dövlətinin istəyi ilə Belarus Respublikasında həbs edilərək Bakıya gətirilmiş və məhkəmə hökmü ilə 3 il həbs cəzasına məhkum edilmişdi. Yəni Azərbaycan dövləti onun işğal altındakı ərazilərinə qanunsuz səfər edən hər kəsə qarşı istisnasız olaraq sərt sanksiyalar tətbiq edir.

Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, məlum Türkiyə vətəndaşlarının adları artıq XİN-in "qara siyahı"sına daxil edilib: "Onların adı arzuolunmaz şəxslər siyahısına daxil edilib. Prokurorluqda onlar barəsində zəruri olan hüquqi addımlar atılır. Qardaş Türkiyə ilə də müxtəlif səviyyələrdə bu məsələlər müzakirə olunur. Bizdə olan məlumata görə, həmin şəxslər Dağlıq Qarabağa ilk dəfə gedibləmiş".

Hüquq müdafiəçisi, Humanitar Tədqiqatlar Mərkəzinin rəhbəri Əvəz Həsənov isə bildirdi ki, Türkiyə dövləti Dağlıq Qarabağa səfər edən həmin vətəndaşlarını həbs ələyəcək və mühakiməni də böyük ehtimalla özü edəcək: "Türkiyə heç maraqlı deyil ki, onun vətəndaşları Dağlıq Qarabağ erməniləri ilə əlaqələr qursun. Bu birbaşa olaraq Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinə zərər vuraacaq addım ola bilər. Türkiyə təbii ki, Ermənistan ilə mənəvi və iqtisadi münasibətləri bərpa etmək yolunda addım atacaq. Bu eyni zamanda erməni iş adamlarına Türkiyədə biznes qurmaq və investisiya yatırmalarına şərait yaradacaq. Lakin Türkiyə Dağlıq Qarabağa də nəse etməkdən çəkinir. Türkiyədə kifayət qədər insanlar var ki, onlar Ermənistanla məsələnin həllində maraqlıdır. Bizim rəsmi mövqeyimiz də bəllidir. Türkiyə Dağlıq Qarabağ probleminin Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü çərçivəsində, beynəlxalq hüquq əsasında müxtəlif təşkilatlar tərəfindən verilmiş qərarlara bağlı olaraq həllini istəyir".

E.Özoral Türkiyə vətəndaşlarına Dağlıq Qarabağa qanunsuz səfərlə əlaqədar Azərbaycanda cinayət işinin açıl-

vətəndaşlarına cinayət açmasında ciddi problem yoxdur. Ancaq Türkiyənin həmin vətəndaşları həbs edib bizim hüquq-mühafizə orqanlarına təhvil verməsi ağılasığan deyil. Türkiyə maksimum onların cinayət işi sənədini Azərbaycanından tələb edəcək. Onları terrorizmi dəstəkləmək və millətlər arasındakı ədavətin qızdırılması ittihamı ilə həbs və mühakimə

masını da şərh edib. O deyib ki, bu hüquqi prosesdir və hüququn tələb etdiyi addımlar atılacaq: "Biz hüquqa hörmətlə yanaşıraq".

YAP-çı deputat Hikmət Babaoğlu isə bildirib ki, Türkiyə vətəndaşları olan bir qrup şəxsin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinə səfər etməsi buna qarşı Türkiyə dövlətinin heç bir tədbir görməməyi təs-

anti - Türkiyə fikirlər səsləndirirsələr, görsən Türkiyənin münasibəti necə olar? Türkiyə özünü Azərbaycanın yerinə qoymalıdır və buna əsasən də qərar qəbul etməlidir. Azərbaycan beynəlxalq təşkilatlarda, hər yerdə hər zaman Türkiyəni dəstəkləyib. 2016-cı ilin iyul ayında Türkiyədə qanuni hakimiyyətin hərbi yolla çevrilməsinə cəhd olunan zaman

Qarabağa qanunsuz səfər edən

xainləri kim cəzalandıracaq?

Bakı, yoxsa Ankara?

Türkiyə səfəri onların əməllərini pislədi; xainlərin saxta soyqırımı haqqında kitab yazdıqları da üzə çıxdı...

ədə bilər. Türkiyədə məhkəmə prosesi 10 illərlə çəkir, ona görə də əgər belə bir cinayət işi və məhkəmə olacaqsa bizi qarşıda uzun və maraqlı dartsıma gözləyir. Onların Azərbaycana təhvil verilməsi inandırıcı deyil. Amma Azərbaycan onların tutulub təhvil verilməsini istəyir".

Türkiyənin Azərbaycanda ki səfəri Erkan Özoral məsələyə münasibət bildirib. Səfir APA-ya deyib ki, Dağlıq Qarabağa edilən bu kimi qanunsuz səfərlər təbii ki, həll prosesinə zərər verir: "Bu prosesə zərər verən davranışları Türkiyə olaraq şiddətlə qınayırıq. Bu səfəri həyata keçirənlər Türkiyənin rəsmi mövqeyini ifadə etmək səlahiyyətində olan şəxslər deyil. Onlar fərdi olaraq ora gediblər. Bizim rəsmi mövqeyimiz də bəllidir. Türkiyə Dağlıq Qarabağ probleminin Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü çərçivəsində, beynəlxalq hüquq əsasında müxtəlif təşkilatlar tərəfindən verilmiş qərarlara bağlı olaraq həllini istəyir".

E.Özoral Türkiyə vətəndaşlarına Dağlıq Qarabağa qanunsuz səfərlə əlaqədar Azərbaycanda cinayət işinin açıl-

Azərbaycan prezidenti cənab İlham Əliyev öz qəti mövqeyini ortaya qoydu. Azərbaycan xalqı daima Türkiyənin yanında olduğunu bildirir. Ona görə də Azərbaycan ictimaiyyəti, Azərbaycan xalqı bu qətiyyəti Türkiyəyə gözləyir. Türkiyə ya o şəxsləri özü cəzalandırsın, ya da beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olaraq Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinə qeyri-qanuni səfər etdiklərinə görə onları ölkəmizə təhvil versin".

Əsassız Erməni İddialanna qarşı Beynəlxalq Assosiasiyanın (ASİMDER) rəhbəri Göksel Gülbey isə bildirib ki, Dağlıq Qarabağa gedən Türkiyə vətəndaşları Azərbaycana təhvil verilməli və məhkəmə qarşısında cavab verməlidirlər. G.Gülbey bildirib ki, U.Uras, Ə.Bayramoğlu, S.Çəkinoğlu və E.Katırçioğlu uzun illərdir Türkiyədə erməni lobbisinin dəstəyi ilə fəaliyyət göstərən qondarma "erməni soyqırımı"nın tanınması və dəstəklənməsi üçün kitablar yazıblar.

Bu arada Ufuk Arasla Xəbər365.com SAYTI əlaqə yaradıb. O, açıqlamasında hadisəni belə şərh edib: "Bu xəbəri eşidəndə çox pis oldum. Çünki Azərbaycan bizim dostumuzdur. Biz bu məsələdə tərəf deyilik. Jurnalist, yazıçı, akademik kimliyimizlə bölgədə vəziyyəti anlamağa çalışırıq. Bu qərarın ləğv edilməyini ümid edirik. Çünki vacib olan niyyətdir. Azərbaycana da gəlib müşahidələrimizi paylaşmaq istəyirdik. Qarabağın tarixi məkanlarını gəzdik və Xocalıya gedərək Xocalı qətlini qınadığımızı dedik. Hüquqşünaslar mövzunu araşdırın. Məqsədimiz problem yaratmaq deyil, sülh üçün həll variantları tapmaqdır. Hətta bəzi bölgələrdən çəkilməli olduqlarını izah etdik, onlar da danışıqlara hazır olduqlarını bildirdilər. Mən prinsip olaraq hamının kökü haradadırsa, orada da sülh içində birlikdə yaşamağın tərəfdarıyam. Hər iki bölgəni də ziyarət edən Tomas de Valin "Qarabağ" kitabını oxuyanda bu qərarı vermişdim. Sizin vasitənizlə dost Azərbaycan xalqına sevgilerimi çatdırmaq istəyirəm".

□ Etibar SEYİDAĞA

Rusiyada sifarişli qətilərdə adı hallanan "AST" Şirkətlər Qrupunun sabiq prezidenti Telman İsmayilovun ("AST Telman") həbsi gündəmə gəlib. Ötən həftə cinayət işi üzrə 15 il köməkçisi işləmiş Sergey Qavryuşinin T.İsmayilovun əleyhinə ifadəsinin açıqlanması tezliklə belə bir qərarın veriləcəyinə işarə idi. Təsadüfi deyil ki, Qavryuşinin ifadələrindən sonra T.İsmayilovun Moskvadakı evlərində axtarış aparılmasına qərar verilmişdi. Qavryuşin İsmayilov qardaşlarına "kölgələri" qədər yaxın olduğundan ondan heç nə gizlətməyiblər və qurduqları planlardan onun da xəbəri olub.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl də İsmayilovların əleyhinə daha bir yaxın adamları-Rafiq İsmayilovun "sağ əli" hesab olunan Harri Boleçerkovski ifadə vermişdi. O da demişdi ki, sifarişli qətilər məhz 2000-2016-cı illərdə İsmayilov qardaşlarının iştirakı ilə törədilib. Bütün qətilər Moskvanın Şimali Administrasiya Dairəsində ticarət obyektləri uğrunda aparılan kriminal müharibə ilə bağlı olub. Beloçerkovski biznesmen Andrey Lobanovun aradan götürülməsi söhbətinə şəxsən şahidlik etdiyini bildirib.

Sentyabrın 29-da "Rosbalt" agentliyi xəbər verir ki, Moskva vilayətindəki "Abramtsevo" ba-

Ankarada Telman

İsmayilova həbs sanksiyası

Türkiyədə olmadığı güman edilən azərbaycanlı oliqarx yaxın günlərdə axtarışa veriləcək; Rusiya prezidenti Ərdoğanın "AST-Telman"ı istəyə bilərdimi?..

zanna nəzər edən "Lyuberts" ailəsi şübhəli bilinir. Bunu müştəkkil cinayətkar qruplaşmasının avtoritetlərinin qətlə yetirilməsində "AST Telman"ın

qanıq verdiyi ifadəyə əsasən, hücumların arxasında T.İsmayilovun ailəsinin dayandığını söyləməyə əsas var.

Hüquq-mühafizə orqanlarının məlumatına görə, T.İsmayilova məxsus "Çerkizov" bazarının bağlanması sonradan onun ailə üzvləri ticarətlərini davam etdirmək üçün yeni obyektlər axtarıblar və Moskva vilayətindəki "Abramtsevo" bazarı onların diqqətini cəlb edib.

Bu bazar isə "Lyuberts" müştəkkil cinayətkar qruplaşmasının avtoritetləri və onlara yaxın biznesmenlərin nəzarəti altında olub. Bu ərəfədə həmin qruplaşmaların liderləri bir-bir qətlə yetirilib. Şahidlərin istinta-

"İş üzrə yalnız Telman yox, həm də onun övladlarının adları hallanır. Hər şey tezliklə Telman İsmayilovun axtarışa veriləcəyinə doğru gedir", - deyir hüquq-mühafizə orqanlarındakı mənbə bildirib.

Yada salaq ki, "AST Telman"ın həbs edilən Rafiq İsmayilovdan başqa qardaşı Vaqif İsmayilov da 2 nəfərin qətl işi üzrə əsas fiqurandır. V.İsmayilov Rusiya DİN-in Baş Cinayət Axtarış İdarəsinin keçmiş əməkdaşı hazırda axtarıdadır.

Rusiyada sıxışdırıldıqdan sonra Türkiyəyə yerləşən "AST Telman"ın bu ölkəyə gəlməsinə hökumət o qədər də isti baxmırdı. Amma sonradan müəyyən razılaşmalar oldu və 2009-cu ilin

"Mardan Palace" Avropada ən lüks hotel hesab olunurdu. 2013-cü ildə T.İsmayilov Türkiyə vətəndaşlığını almaq üçün rəsmi müraciət etmişdi. 2014-cü ildə dəyişikliklər edilən "Türk Vətəndaşlığı Qanunu" Türkiyəyə investisiya vasitəsilə yatırımların ölkə vətəndaşı olmasını asanlaşdırdı. Amma T.İsmayilovun Türkiyə vətəndaşlığı alıb-almadığı bilinmədi.

Böhrən səbəbindən hotelinin indi kimə məxsus olduğu barədə dəqiq bilgi yoxdur. Eləcə də T.İsmayilovun harada olması barədə də T.İsmayilovun yəhudi kökənli olduğu üçün Rusiyalı tərk etdikdən sonra İsrail vətəndaşlığı aldığı deyilir. İsrail ilə sıx bağlılığı səbəbindən onun hazırda da bu ölkədə olduğu güman edilir.

Bəzi mənbələr Rusiya prezidenti Vladimir Putinin və nümayəndə heyətinin Ankaraya səfərinə "AST Telman" mövzusunun da gündəmə gəldiyini ehtimal edir. İddia olunur ki, birbaşa prezidentlər səviyyəsində olmasa da, Ankaradan onunla bağlı bilgi istənilsin.

Bəs, "AST Telman" özü haradadır? Yaxın günlərdə veriləcək həbs sanksiyası bu suala böyük ölçüdə aydınlıq gətirə bilər.

□ "YM"

"Neftin qiyməti 85 dollara qədər yüksələ bilər" - nikbin proqnozun arxasında nə durur?

Dünya birjalarında neftin qiyməti yenə də müxtəlif istiqamətlərdə dəyişir. Nyu-Yorkun NYMEX əmtəe birjasında keçirilən elektron ticarət əməliyyatlarının gedişində WTI neftinin qiyməti 1 barelə görə 0,07 dollar və ya 0,14% azalaraq 51,49 dollar təşkil edib. ICE London qitələrarası birjasında Brent markalı neftin 1 barelinin dəyəri isə 0,17 dollar və ya 0,30% artaraq 57,58 dollar olub.

"S&P Dow Jones"un departament rəhbəri Codi Qunzberq CNBC telekanalına müsahibəsində bildirib ki, son həftələr ərzində neftin qiymətində müşahidə olunan artım tendensiyası davam edəcək. Onun fikrincə, nəhayət bazarda "real balanslaşma" başlanıb. C. Qunzberqin proqnozuna əsasən, təklif defisitlə üzləşərsə, neftin qiyməti 80, hətta 85 dollaradək yüksələ bilər. "Qiymət artımı anıdan baş verməyəcək. Onun dəstəyə ehtiyacı var", - deyir o vurğulayıb.

Neftin qiyməti ilə bağlı bu pozitiv açıqlama mətbuatda da əks-səda doğurub. Azərbaycanın neft ölkəsi olduğunu, neftin hər 1 dollar bahalaşmasından gündəlik yarım milyon dollardan çox əlavə gəlir götürdüyünü nəzərə alsaq,

qiymətlərin 85 dollara qədər yüksəlmə ehtimalı bizim üçün sevinçdir. Bəs görəsən, beynəlxalq təşkilatların bu açıqlaması nəyə əsaslanır? Proqnozların iqtisadi əsası varmı?

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri "Yeni Müsavat"ın sualını cavablandırarkən bildirdi ki, burada söhbət uzunmüddətli dövrdən gedir: "Mən bu açıqla-

manın orijinal variantını oxudum. Bizim saytlarda açıqlamanın bir hissəsi tərcümə olunub. Orijinal versiyada neftin bahalaşması ilə bağlı bir çox faktorlar sadalanıb. Qeyd olunub ki, əgər Yaxın Şərqdə ciddi münaqişələr olarsa, müharibəyə qədər gəldərsə neft bahalaşa bilər. İkinci faktor odur ki, əgər OPEK anlaşmanın müddətini uzatsa və yeni-

dən neft hasilatının azaldılması ilə bağlı tələblər qoysa, bu da bazara təsir edə bilər. OPEK-in hazırkı anlaşmasının müddəti mart ayının sonunda bitir. Bir neçə bu cür faktorlar sayılır. Həmçinin neftin qiymətinin 85 dollara yüksələcəyi proqnozu uzunmüddətli dövrə, ən tezi yaxın 5 ilə hesablanıb. Söhbət 2017-2018-ci illərdən getmir.

Təşkilat bir çox faktorları sadalaraq belə bir proqnoz verib. Ancaq ondan daha nüfuzlu təşkilatlar, agentliklər hesablatlar yayıblar və başqa cür proqnozlar veriblər. Rusiyanın Mərkəzi Bankının və İqtisadiyyat Nazirliyinin araşdırmaları var, gələn il üçün neftin 40-45 dollar olması ehtimalını irəli sürüblər.

İqtisadçı vurğuladı ki, neft bazarı çox həssas bazardır, siyasi təlatümlərə, hətta təbiət hadisələrinə belə reaksiya verir: "Necə ki, bir neçə gün əvvəl Amerikada yaşanan qasırğa neftin qiymətinə təsir göstərdi. Həmçinin siyasi qərarlar da birbaşa bazara yansır. Kürdüstanda keçirilən referendum və bundan sonrakı sərt açıqlamalar, siyasi gərginlik neftin qiymətinə təsir göstərdi. Neft dünyada üçün çox strateji bir məhsul olduğundan həm təbiət hadisələrinə, həm də siyasi hadisələrə çox tez reaksiya verir. Ancaq iqtisadçı olaraq biz situasiyanı analiz edərkən neft qiymətləri ilə bağlı fundamental rəqəmlərə nəzər yetiririk. Bu rəqəmlər dünya üzrə hasilatın və istehlakın səviyyəsidir. Hazırda hasilatın artımı müşahidə olunur. OPEK-dən kənar ölkələrdə, məsələn Amerikada son 1 ildə gündəlik hasilat 900 min barel artıb, 800 milyon 600 min bareldən, 900 milyon 500 min barelə yüksəlib. Kanadada gündəlik hasilat, 2,5 milyon barel idi, artıq 3 milyon keçib, ilin sonuna yaxın 4 milyona yaxınlaşması ehtimalı var. OPEK-dən kənar, o cümlədən ənənəvi neft ölkəsi sayılmayan ölkələrdə hasilatın artım trendi yüksəkdir".

Natiq Cəfəri digər bir faktor kimi, dünyada istehlakla bağlı çox mühüm dəyişikliklərin olduğunu bildirdi: "Avropa Birliyi ölkələri, ABŞ-ın müxtəlif ştatları və mərkəzi hökuməti alternativ enerjiden istifadə ilə bağlı təşviq proqramları həyata keçirirlər. Əsasən də avtomobil bazarında inqilabi dəyişikliklərə bağlı çox ciddi addımlar atılır. Bu addımların nəticəsində AB ərazisində istehlakın yaxın illərdə 10 faiz aşağı düşməsi gözlənilir. Bu proses 2025-2030-cu illərə qədər çox sürətlə davam edəcək. Bəzi ölkələr ümumiyyətlə daxiliyənə mühərriklərdə neft məhsullarından istifadə edən avtomobillərdən imtina edəcəklər. Yəni ümumilikdə dünya bazarındakı istehlakda azalma olacaqdır. Bu mənada bütün ümidlər Çinə idi ki, Avropa Birliyində azalan istehlakı Çin kompensasiya edəcək, istehlak artıracıqdır. Lakin bu ölkədə də yanaşma dəyişib. Çin hökuməti avtomobil istehsalçılarına elektriklə çalışan avtomobillərin sayının artmasını tapşırıb. Çinə bəslənən ümidlər də özünü sona qədər doğrultmadı. İstehlak və hasilat - bu iki iqtisadi göstərici neftin qiymətinin fundamental olaraq sabitləşməsi üçün əsas faktorlardır".

N.Cəfəri onu da vurğuladı ki, neftin kəskin ucuzlaşmasını da gözləmir: "Qara qızıl"ın 40 dollara kimi enməsi də gözlənilmir. Lakin qarşıdakı 2-3 ildə 50-60 dollar dəhlizində sabitləşməsi çox real görünür. Bahalaşmaya səbəb olacaq yeganə amil siyasi gərginlik, müharibələr və təbii fəlakətlər ola bilər. Və ya OPEK ölkələri mart ayından sonra da hasilatın azaldılması ilə bağlı razılaşarlarsa, bu qiyməti artırır. Ancaq bunun da daimi təsir olacağını demək olmaz. OPEK ölkələri bazarda yerini itirərsə, onun yerini başqa ölkələr tutar. Sonradan bazarda itirilmiş yerin geri qaytarılması da çətin məsələdir. Siyasi münaqişələr və təbiət hadisələri qiymətlərdə müvəqqəti təsir göstərir, ancaq müharibələr olarsa, bu qiymətlər orta və uzun müddətdə qalıcı təsir göstərə bilər".

□ Nərgiz LİFTİYEV

Məhərrəmlikdə nədən toy olmur?

Kənan RÖVŞƏNOĞLU

Məhərrəm ayının gəlməsinin Azərbaycan üçün xarakterik hadisələrindən biri də toyların dayanmasıdır. Bakı da daxil olmaqla ölkə boyunca Məhərrəmlik səbəbilə toylar, əyləncə məclisləri təxirə salınır. Son illərdə Azərbaycanda toylar israfçılıq simvoluna çevrildiyi üçün bir çoxları dindar olmasalar belə, bu ayın gəlişi ilə toyların dayanmasını səbirsizliklə gözləyir.

Ancaq son zamanlarda Məhərrəm ayında matəm saxlanılmasına qarşı zəif də olsa etiraz edənlər tapılıb. Hətta bəzi bölgələrdə insanların Məhərrəm ayında toy məclisləri keçirdiyi haqda məlumatlar mediaya yer tapır. Bu isə sosial şəbəkələrdə Məhərrəm ayında matəm saxlamaq, İmam Hüseyn (ə) və yaxınlarının şəhadətinə hər il 40 gün yas tutulmasının dinə görə doğru olub-olmadığı ilə bağlı müzakirələrə səbəb olur.

Ondan başlayaq ki, Aşura matəmi, Məhərrəmlik məclisləri dini bir hökm deyil. Yəni Quranda hansısa dini hökm kimi buyrulmayıb. Ancaq İmam Hüseynin (ə) İslam Xilafətinin quruluşunun dəyişdirilməsi, səltənət rejiminin qurulması, iqtidarın müsəlman cəmiyyətinin iradəsi nəzərə alınmadan qiyamçı xəlifə Müaviyə tərəfindən oğluna ötürülməsinə eitrazı nəticəsində Aşura olayları baş verib. Bu hadisənin həm səbəbləri, həm də onun baş verməsi özü İslam qanunlarının tapdanması idi. Üstəlik, bu qanunsuzluğa qarşı çıxan və özünü fəda edən insan bir başqası deyil, İslam Peyğəmbərinin (s) sevimli nəvəsi və ailəsi idi.

Bu səbəbdən də sonrakı tarixdə müsəlmanlar, xüsusən də İmam Əlinin (ə) tərəfdarları bu hadisəni yaşadı, hər il hüznü Kərbəla hadisələrini acı, kədərli təqvim kimi qeyd edib, yeni baş vermiş bir kədərli hadisə kimi yad ediblər. Ancaq eyni zamanda Aşuranın fəlsəfəsi və ona əsaslanan bir fikir cərəyanı, məktəb formalaşmış. İmam Hüseyn (ə) haqsızlığa qarşı mübarizə simvolu, fədakarlıq nümunəsi olaraq qeyd olunub. Bu mənada Aşura hadisələri kədərli qəhrəmanlıq, fədakarlıq, əqidə uğurunda mübarizə simvoluna çevrilib. Cəfəri Məzhəbi və eləcə də çoxlu sayda İslam təriqətləri, ələvi cərəyanlarının mərkəz xəttində məhz İmam Hüseyn (ə) və onun Aşura məktəbi dayanıb.

Ancaq Əhli Beyt sadəcə şeylər üçün müqəddəs deyər olmayıb. Bir neçə xırda təfirci ideologiyalar istisna olmaqla, Əhli Beytə sevgi və ehtiram bütün İslam cərəyanlarında, xüsusən də bütün məzhəblərdə ana xətti təşkil edib. Məzhəb imamlarının Əhli Beyt və Aşura haqda ehtiramla bəhs edən fikirləri var. İmam Hüseynin (ə) Kərbəla şəhərindəki məzarını həm də xəlifə olan Osmanlı Sultanı təmir etdirib. Bu kimi onlarla, hətta yüzlərlə fakt var. Əhli Beyt Məhəmməd Peyğəmbərin (s.ə.s) ayrılmaz hissəsi, İslamın müqəddəs dəyəridir və məzhəbindən asılı olmayaraq müsəlmanlar bu dəyərə ehtiram göstəriblər.

Məhz bu ehtiram səbəbilə digər məzhəblərdən olan müsəlmanlar hər il Məhərrəm və Səfər aylarında keçirilən matəm və əza məclisləri zamanı İslam müqəddəslərinə, Əhli Beytə ehtiram olaraq toy və şənlikləri təxirə salıblar. Bu həm də Azərbaycan xalqının yüz illərdir formalaşmış birgəyaşayış, tolerantlıq ənənələridir. Min illərdir fərqli din və inancların bir arada yaşadığı Azərbaycanda müxtəlif inancların tərəfdarları qarşılıqlı olaraq bir-birinin dəyərlərinə hörmətlə yanaşıblar.

Bu da Azərbaycan ərazilərində çoxlu sayda din və təriqətlərin mövcud olması və xalqın bu çoxluğun içərisində birgəyaşayış modeli formalaşdırması ilə bağlıdır. Tarixən xaricdən müdaxilə olmadıqca azərbaycanlılar arasında dini-məzhəbi zəmində qarşıdurma və düşmənçilik olmayıb. Bunun ən bariz nüsxələrindən biri də Aşura və məhərrəmlik mərasimlərinə münasibətdir.

Ancaq təəssüf ki, son illərdə məhz bu tendensiya hücumlar artır və bu nöqtəni zəiflətmək, birgəyaşayışın əsas sütunlarını laxlatmaq cəhdləri var.

Azərbaycanın aqrar sektorunda istehsalın artırılmasına yönəlik dövlət dəstəyi getdikcə gücləndirilir. Xüsusilə son 2 ildə ölkə üçün önəmli olan bitkiçilik sahələrinə diqqət güclənib, onların istehsalının artırılması əsas prioritetlər elan edilib.

Bu prioritetə uyğun olaraq, pambıq, şəkər çuğunduru, tütün, çay, çəltik, fındıq, sitrus və sair bitkilərin əkin sahələrinin genişləndirilməsinə başlanıb.

Qeyd edək ki, dövlətin aqrar sektora dəstəyi güzəştli kreditlərin, subsidiyaların ayrılması, toxum, texnika, gübrələr, yanacaq təminatı və sair istiqamətləri əhatə edir. Bu dəstəyin kəndli-fermerlərin gəlirində payını ifadə etmək üçün 1 rəqəmə diqqət yetirək: bu il Zərdabda barma yetişdirən ailələrin əldə etdiyi 240 min manatdan yuxarı gəlirin 133,3 min manatını, Zaqatalada isə 189,0 min manatın 107,0 min manatını dövlət vəsaiti hesabına verilən subsidiya təşkil edib.

Göründüyü kimi, dövlətin prioritet elan edib dəstək verdiyi bitkilərin istehsalının artırılması vacib bir prosesdir. Lakin təəssüflər olsun ki, bir sıra məmurlar, xüsusilə yerli strukturlar rayonların suvarma və əkinəyararlı torpaq potensialını, iqlim şəraitini nəzərə almadan inzibati yollarla müxtəlif bitkilərin əkin sahələrini artırmağa çalışırlar. Bunun nəticəsində isə bir sıra rayonlarda suvarma imkanları məhdud ərazilərdə şəkər çuğunduru, tütün, pambıq kimi suya çox tələbatlı bitkilərin ekildiyi yüzlərlə hektar sahələrdən məhsuldarlıq minimum səviyyədə olub, bəzi rayonlarda isə builki quraqlıq nəticəsində əkinlər tamamilə tələf olub. Eyni zamanda heyvandarlıq üçün zəruri olan otlaq, biçənək əraziləri əkin altına salınıb.

Halbuki prezident İlham Əliyev dəfələrlə əkinlərin hər bir rayonun təbii iqlim şəraitinə uyğun aparılmasını, suvarma imkanları amilinə diqqət yetirilməsini tövsiyə edib. Sentyabrın 3-də Lənkəranda çay, çəltik və sitrus meyvələri istehsalının inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsindəki çıxışında isə dövlət başçısı maraqlı bir məlumat açıqlayıb. Məlumatdan aydın olub ki, ötən il Masallı rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı prezidentə rayonda taxılçılığın səmərəli olmadığını, əvəzində iqlimə uyğun digər bitkilərin ekilməsinin gerəkdiyini bildirib. Nəticədə taxıl ekilən torpaqların 35 faizində bu il faraş tərəvəz, çiyələk və digər bitkilər ekilib, dəfələrlə yüksək gəlirlilik əldə edilib.

Qeyd olunan müşavirədə prezidentin bu faktı müsbət bir nümunə kimi xüsusi qə-

bartması o deməkdir ki, əvvəla, iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış təşəbbüslər ölkə rəhbərliyi tərəfindən müsbət dəyərləndirilir. İkincisi isə yerli icra başçıları rayonlarda əkinləri dövlətin ayırdığı subsidiyalara arxayın olaraq iqlim şəraitini, suvarma imkanlarını nəzərə almadan aparmaqla ehtiyat dövlətin aqrar sektorun inki-

şafı planlarına zərər vurmuş olurlar.

Monopolistlər kənd təsərrüfatına ayrılan sərmayəni necə talan edir

Əli Məsimli: "Fermerlərin sahibkarlıq fəaliyyəti dəstəklənməli, azad seçim hüquqları tanınmalıdır..."

Ekspertin fikrincə, kənd təsərrüfatı sahəsindəki irəliləyişləri müsbət qiymətləndirməklə yanaşı, mövcud potensial fonunda kənd təsərrüfatının hazırkı inkişaf səviyyəsinə qənaətbəxş hesab etmək olmaz. Bu sahədə artım olsa da, bu hələ kəndin lazımı səviyyədə sosial-iqtisadi inkişafına gətirib çıxarmayıb.

Ə.Məsimli bunun səbəblərini də qeyd edir: "Ölkənin kənd təsərrüfatı üçün yararlı olan torpaqlarından yetərincə səmərəli və eləcə də onun bir hissəsindən öz təyinatına görə istifadə edilmir. Fermer təsərrüfatlarının əksəriyyətinin torpağı yüksək nəticələr əldə olunması, geniş təkrar istehsal qurmaq və daha çox əmtəəlik məhsul istehsal etmək üçün yetərli qədər deyil. Bundan əlavə, aqrar sektorda çalışanların xeyli hissəsinin gəlirləri istehsalı genişləndirməyə imkan verəcək həddə deyil, əmək məhsuldarlığı çox aşağıdır. Son illərdə kənd təsərrüfatına sərmayə qoyuluşu əhəmiyyətli dərəcədə artsa

İqtisadçı-alim bildirir ki, mövcud vəziyyəti müsbət məcraya yönləndirmək üçün aqrar sektora yalnız istehsal baxımından yox, həm də demografik, əmək resursları, ekoloji, ətraf mühit və sair bu kimi iqtisadi problemlərin həllini yerinə yetirən çoxistiqamətli mürəkkəb sistem kimi baxılmalı, mövcud tədbirlər planlarında prioritetlər yenidən nəzərdən keçirilməli, aqrar sahədə mülkiyyət münasibətlərindəki problemlər aradan qaldırılmalı, meliorasiya və su təsərrüfatı inkişaf etdirilməli, son vaxtlar Bakıda və digər şəhərlərdə iş yerlərini itirib rayona dönərək kəndlərdə qalıb işləmək istəyənlərə hətərəfli dövlət dəstəyi göstərilməlidir: "Bunlardan əlavə, fermerlərin sahibkarlıq fəaliyyəti dəstəklənməli və süni maneələr aradan qaldırılmalı, özəl mülkiyyətin toxunulmazlığı, fermerlərin nəyi əkib-becərmək sahəsində azad seçim hüququ təmin edilməlidir".

Sonda onu da qeyd edək ki, prezident Lənkəranda keçirdiyi müşavirədə torpaqlardan səmərəli istifadənin zəruriliyini təkrar-təkrar vurğulayıb. Onun "hər bir rayonun öz spesifik kənd təsərrüfatı inkişafı proqramı olmalıdır" fikri isə məmurlar üçün bir tapşırq rolunu oynayır.

Ümid edirik ki, həm yerli, həm də məsul mərkəzi icra orqanlarının rəhbərləri bu tapşırıqğa əməl edərək, yerli amilləri nəzərə almaqla hər bir rayon üzrə aqrar inkişaf proqramı hazırlayacaq və kortəbii əkin praktikasına son qoyacaqlar.

□ **Dünya SAKIT**

"Baxış bucağı"

Iraq Kürdüstanında keçirilən "müstəqillik" referendumunun nəticələrini rəsmi Bakı da tanımadı. Azərbaycan beynəlxalq hüquqa istinad edərək İraqın ərazi bütövlüyünü tanıdığına bəyan etdi və həm də dünyaya işğaldakı əraziləri ilə bağlı növbəti mesajını verdi. "Kürdüstan" projesini hazırlayıb həyata keçirənlərin, separatçılıq stimullaşdıranların əsas məqsədləri isə heç də İraqın parçalanması deyil. Politoloq Eldar Namazov "Yeni Müsavat"a müsahibəsində xeyli ilginç açıqlamalar verdi.

- Eldar bəy, İraq Kürdüstanındakı "müstəqillik" referendumundan sonrakı proseslərin hansı axarda davam edəcəyi barədə tamamilə fərqli ehtimallar, proqnozlar var. Hadisələrin səngiyəcəyi, dünyanın siyasi xəritəsinə yeni dövlətin adının əlavə olunacağını deyənlər də var, bu layihənin onilliklər boyu qanlı hadisələrə səbəb olacağını söyləyənlər də. Siz prosesləri necə şərh edə bilərsiniz? Bu ideyanın arxasında dayanan güc mərkəzləri hansılardır?

- Əslinə qalsa, yeni Yaxın Şərq projesi adlanan bu ideya on illərlə Qərb mətbuatında müzakirə predmeti olub. Son illər baş verən proseslər də artıq yenidən həmin projeni diqqət mərkəzinə gətirir. Bu ideyanın arxasında bir sıra ölkələr dayanıb. Açıq dəstək verən İsrail dövlətidir. Ancaq pərdə arxasında bu proseslərə ciddi dəstək verən ABŞ, hətta Səudiyyə Ərəbistanı və bəzi digər ölkələr də var. Əsas məsələ budur ki, ümumiyyətlə, bölgədə mövcud olan ölkələrdə artıq sabitlik pozulub, mərkəzi hakimiyyət zəifləyib, söhbət İraq və Suriyadan gedir. "Böyük kürd" dövlətinin yaradılması projesində adətən, 4 ölkədən söhbət gedirdi. Sadaladığımız iki ölkədən başqa, məsələnin İrana və Türkiyəyə də aidiyyəti var. Ancaq İranda və Türkiyədə sabit, mərkəzləşdirilmiş hakimiyyət mövcuddur. İraq və Suriyada isə artıq ölkə demək olar ki, mərkəzə tabe olmayan bölgələrə parçalanıb. Ona görə də əvvəlcə İraqda, ondan sonra da Suriyada mərkəzə tabe olmayan vilayətlərin formalaşması prosesi gedir. İraqda bu, artıq başa çatıb, Suriyada isə İŞİD-ə qarşı müharibə sona çatandan sonra bu, əsas mövzu olacaq. Bunun özü də Suriyada yeni müharibə dalğasının yaranmasına gətirib çıxara bilər. Burada bir neçə vacib və önəmli geopolitik hədəflər mövcuddur, bu, açıq-aydın görünür. O hədəflər olmasaydı, ABŞ, İsrail, Səudiyyə Ərəbistanı kimi ölkələr belə ciddi projenin arxasında bu qədər ısrarla dayanmazdılar.

İlk hədəf İranın güclənməsinin qarşısını almaqdır. Ona görə ki, Səddam Hüseyin hakimiyyətdən gedəndən parçalanmış İraqda mərkəzi hakimiyyət şüərlərin əlinə keçib. Qərb hesab edir ki, Səddam Hüseyin rejiminin yixılması əslinə qalsa, ABŞ-in yox, İranın qələbəsi oldu. Ona görə ki, bu durumdan ən çox bəhrələnən Tehrandır. Çünki özünə yaxın

qüvvələri Bağdadda İraqın rəhbər qüvvəsinə çevirdilər. Ardınca Suriyada baş verən hadisələrdə də İran və İranda dəstəkləyən qruplar demək olar ki, Suriyada əsas rol oynamağa başlayıblar. Hesab olunur ki, Suriya və İraqda olduğu kimi, bu müharibənin nəticəsində ən çox qazanan məhz rəsmi Tehran olacaq. Nəticədə İran, İraq, Suriya və Livandan ibarət şie hərbi-siyasi bloku yaradılacaq. Təbii ki, həm Bağdad, həm Suriyadakı bu proseslər ABŞ, xüsusən İsrail, eyni zamanda Səudiyyə Ərəbistanı üçün belə bir geopolitik nə-

- Əsas amil İran rejimidir və bunun bölgədə güclənməsidir, Bağdad rejiminin və Suriyada rejimin təmsalında yeni bir şie hərbi-siyasi blokun formalaşmasıdır. Əsas hədəf budur! Ancaq yeni yaranmış durumda başqa hədəflər də var. Türkiyə ilə həm ABŞ, həm Avropa arasında son dövrlər ciddi soyuqluq var. Türkiyəyə də müəyyən təzyiqli mexanizmi kimi bu projesin istifadə olunma bilər.

- Hara qədər təzyiqlər davam edə bilər: Türkiyənin parçalanması qədər?

- Mən güman etmərəm. Təsədüfi deyil ki, Şimali İraqda yaradılması planlaşdırılan yeni

- Amma prezident Ərdoğan bu günlərdə etiraf etdi ki, zamanında Bərzaniyə yaxşı tənməyib...

- Bəli, ona görə ki, referendum məsələsi, "müstəqilliyin" elan olunması artıq Türkiyə üçün də qırmızı xətdir. O səbəbdən də Türkiyə proseslərdən ciddi narahatdır. Bu məsələnin beynəlxalq hüquq baxımından təhlil olunması ümumiyyətlə, mənasızdır. Burada ərazi bütövlüyü, yaxud xalqların öz müqəddəratını təyinetmə hüquqlarından danışmaq yersizdir. Ona görə ki, açıq-aydın Yaxın Şərqdə gedən proseslərdə beynəlxalq hüquq nor-

məklə bağlı çağırışlar edir. Açıq görünür ki, İran növbəti hədəfdədir. Türkiyəyə də qarşı təzyiqlər ola bilər. Düzdür, Türkiyənin NATO üzvü olması və ABŞ-la uzun illər boyu sıx əlaqələrinin olması, İsrailə əvvəllər çox ciddi, strateji müttəfiqlik münasibətlərinin mövcudluğu faktı var. Amma son illər həm ABŞ, həm də İsrailə soyuqluq yaranıb. Ona görə də Türkiyə də bu proseslərdə hədəfə gələ bilər. Odur ki, biz ən azı, yaxın 10 ildə davam edəcək çox böyük geopolitik gərgin proseslərin başlanğıcındaydıq. Biz hələ

"İndi kim daha güclüdür, o da haqlıdır prinsipi hökm sürür"

Eldar Namazov: "Ən azı, 10 il sürəcək çox böyük geosiyasi gərgin proseslərin başlanğıcındaydıq"

"Dünyada prosesləri tənzimləyən, beynəlxalq hüquq normalarının həyata keçirilməsinə qarant duran bir təşkilat artıq mövcud deyil"

ticə qəbul olunmazdır. Ona görə də indi müxtəlif geopolitik alternativ projeslər irəli sürülür. O cümlədən "Kürdüstan dövləti"nin yaradılması və bu "dövlət"in arxasında ABŞ, İsrail və Səudiyyənin dayanması məhz bu, böyük şie hərbi siyasi blokunun bölgədə güclənməsinin və əsas qüvvəyə çevrilməsinin qarşısını almaq məqsədi daşıyır.

- Maraqlı təhlillərdir. Adətən bu layihənin Türkiyəyə qarşı hazırlanmasından danışırıq. Ancaq dediklərimizdən aydın olur ki, digər ciddi hədəf İranda bağlıdır. Belə demək olarmı ki, projenin başında İran əməliyyatı dayanır?

kürd dövlətinin başında dayanan adamlar da Qərbdə də, Moskvada da kürd birlişmələrinin arasında "Türkiyəyə ən yaxın qüvvə" kimi tanınırlar. Referendum qədər həmin müxtəlif təzyiqlər dəstəkləyən qüvvələrin arasında ABŞ və İsrailə yanaşı, Türkiyənin də adı çəkilirdi. Rusiya ilə Türkiyə arasında "soyq müharibə" getdiyi dövrdə Rusiya Türkiyəni ittiham edəndə ki, "rəsmi Ankara Suriya ərazisində neft alveri ilə məşğuldur", bu, onda məhz Bərzani hakimiyyəti xüsusi bəyanatla çıxış etmişdi ki, "o neft bizimdir, Türkiyəyə aidiyyəti yoxdur".

"Geopolitik savaşı mərkəzi Suriyadan İrana tərəf gələcək və Azərbaycana çox ciddi təhlükələr yarana bilər"

maları ümumiyyətlə, nəzərə alınmır. Bütün bu proseslərdə yalnız kim daha güclüdür, o da haqlıdır prinsipi hökm sürür.

- Krimin Rusiya tərəfindən ilhaqından sonra əslində "güclü olan istədiyini edir" fikri formalaşmışdı. Amma "Kürdüstan dövləti"nin yaradılması istiqamətində nəticə əldə olunsaydı, artıq dünyada anarxiya yaranacağından dolayı narahatlıqlar var. Belə vəziyyət torpağı işğaldan olan dövlətlərin taleyində hansı təsirləri göstərəcək?

- Tamamilə haqlısınız ki, bu, global prosesin bir hissəsidir. Hazırda Avropada da İspaniyanın Katoloniya vilayətinin təmsalında belə misallar var. ABŞ bu yaxınlarda BMT-də struktur dəyişikliklərin aparılmasını təklif edib və layihə irəli sürüb. 130-a yaxın ölkə ABŞ-in bu təşəbbüsünü dəstəkləyib. Bu da ondan irəli gəlir ki, dünyada prosesləri tənzimləyən, beynəlxalq hüquq normalarının həyata keçirilməsinə qarant duran bir təşkilat da artıq mövcud deyil. BMT-nin qərarları yerinə yetirilmir, bu təşkilat artıq global proseslərdə heç bir rol oynaya bilmir. Yaxın Şərqə diqqət etsək, görürük ki, bu günə qədər hər hansı beynəlxalq qurumun, o cümlədən BMT-nin proseslərə təsir etmə, hansısa bir rol oynamaq şansı sifirə bərabərdir.

- Amma vaxtilə İraq Küveytə qoşun yeridəndə qısa müddətdə Bağdadın cəzalandırılması qərarı verildi...

- Apancı qüvvələrin mövqeləri üst-üstə düşəndə razılıq

tıq bütün ölkələr BMT-də yığılsa, Təhlükəsizlik Şurasının 5 üzvündən 4-ü bir qərara qarşı səs versə, bir ölkə veto hüququndan yararlanmaqla artıq BMT-nin fəaliyyətini iflic edir. BMT-ni ona görə misal çəkdik ki, həqiqətən də bir global prosesdir, müxtəlif bölgələrdə artıq beynəlxalq hüquq normaları işləmir, o cümlədən Yaxın Şərqdə.

- Deməli, növbəti uzun və qanlı proseslərin tamami qoyulub kürd referendumu ilə, eləmi?

- Bu 4 ölkəni əhatə edən Kürdüstan projesi indi yalnız İraqda reallaşmağa başlayıb. Digər ölkələrdə vəziyyət tamamilə fərqlidir. İraqda isə bu proses artıq real müstəviyə keçib, praktiki addımlar atılır. Suriyada da ölkə parçalanıb, mərkəzi hökumət proseslərə təsir edə bilmir. Burada da kürd qüvvələri ABŞ-in müttəfiq kimi çıxış edir, onun təsiri altındadır. İŞİD-ə qarşı mübarizə başa çatandan sonra onların mövqeyi necə olacaq, ABŞ necə bunu tənzimləyəcək, orada söhbət muxtariyyətdən, yoxsa müstəqil dövlət ideyasından gedəcək, bu, hələ belli deyil.

Suriya ilə bağlı proses hələ başlanğıcdadır. Türkiyə və İran suveren dövlətlərdir, öz ərazi bütövlüyünü qoruyub-saxlayırlar. Ancaq sabah çox böyük hədəfə İrana olacaq. Ona görə ki, İranın ABŞ, İsrail və Səudiyyə Ərəbistanı ilə bağlı çox ciddi problemləri var. Tramp administrasiyası hətta İranda bağlanan nüvə sazişini də ləğv et-

bunun ilkin mərhələsini sizinlə müzakirə edirik. Bunun böyük və təhlükəli hissəsi hələ qa- baqdadır.

- Bu vəziyyət Azərbaycanı da təbii olaraq narahat etməkdədir. Əvvəla, Ermənistan və Qarabağdakı separatçı ermənilər kürd separatçılarının addımlarından stimullaşdırılır. Digər tərəfdən də "Kürdüstan"ın xəritələrində Azərbaycan ərazilərinə iddialar da əksini tapır. Bu vəziyyətdə Bakının mövqeyi nədən ibarət olmalıdır?

- Müxtəlif dövrlərdə Azərbaycanla bağlı da iddialar açıqlanıb. Hətta "Qırmızı Kürdüstan" məsələsindən tutmuş, müxtəlif xəritələrdə Azərbaycanın müxtəlif bölgələrini də "Böyük Kürdüstan"ı aid etmək cəhdləri olub. Demək olar, Yaxın Şərqdə və bizim bölgədə elə bir ölkə yoxdur ki, onun ərazisinin bir qismini həmin projeyə aid etməsinlər. Bu məsələlərdə təbii ki, çox diqqətli olmaq lazımdır. Xüsusən də əgər Suriyada İŞİD-ə bağlı proseslər başa çatandan sonra hədəf İrana olsa, bura artıq bizim sərhədlərimizdir, qonşu ölkədir. Bu, o deməkdir ki, artıq geopolitik savaşı mərkəzi Suriyadan İrana tərəf gələcək və Azərbaycan üçün çox ciddi, geopolitik təhlükələr yarana bilər. Belə vəziyyətdə Azərbaycan öz imkanlarından istifadə etməyi bacarmalıdır. Eyni zamanda bizim xarici siyasətimiz beynəlxalq səviyyədə söyləmələri artırmaqla ölkəmizə olan təhlükələri dəf etmək üçün çox ciddi işləməlidir.

□ **Elsad PAŞASOY**

Bizi istəyən qüvvələr

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Azərbaycanımızı istəməyən qüvvələr yenə fəallaşmışlar. ABŞ Konqresində ölkəmizdəki müəyyən məmurlara qarşı sanksiyaların projesi hazırlanıb. Səsə qoyulsa, kimsə daha yay tətilində Floridaya gedə bilməyəcəkdir. Başqa birisinin xarici bankdakı hesabları dondurulacaqdır. Uzun söhbətdir, hələ sanksiyamı qoysunlar, baxarıq.

Eyni zamanda, Bəxtiyar müəllimin sözü olmasın, bunlar bizə vız gəlir. Əsas odur neft kəmərimiz Ceyhana çıxarmı? Çıxır. Amerika səfiri Cocuq Mərcanlıda xaş yeyirmi? Yeyir. Biz belə təzyiqlərdən çox görmüşük, bir növ adət-kərdə olmuşuq. Təzyiq olmayanda hətta adamın pisinə gəlir ki, yəqin dövlətimizin beynəlxalq arenada düşmənləri azalıbdır. Düşmən çox olmalıdır axı. Bizi istəməyən qüvvələr nə qədər çox olsa dövlətimizin bazburutu artır. Düzgün yolda olduğumuzu göstərir.

Bizi istəməyən qüvvələr, yazdığım kimi, heç. Bəs bizi istəyən qüvvələr hanı? Niyə onların səsi gəlmir? Bunu düşünməliyik. Örnək üçün, deputat Rövşən Rzayev niyə fil qulağında yatıbdır? 2015-ci ildə yankilər nəse cirt-pirt edəndə Rövşən müəllim məşhur "709-cu maddə"sinə (*amerikanların bizə vaxtilə qoyduğu 907-ci maddəyə biz də Surətın hərbi hissəsinin nömrəsi ilə tərsdən şapalaq kimi cavab verməliydik*) ortalığa çıxarmışdı. Həmin projədə Rövşən müəllim Azərbaycanın ABŞ-a sanksiya qoymasını nəzərdə tuturdu. Sanksiyada ABŞ-a "NAZ-Lifan" avtomobillərinin, "İsmabike" İsmayılı velosipedlərinin, "Bostan" xiyar turşusunun, Daşkəsən metal pendirinin, Xaçmaz pomidorunun, Lənkəran çayının və sairə strateji dünyəvi məhsulların satılmayacağı yazılmışdı. O cümlədən, səfir Sekuta daha Şəkiyə gedib "Ələhməd" dükanında bamiya yeyə bilməyəcəkdə. Bəlkə də elə sonuncunun qorxusu və səyləri üzündən o vaxt ara sakitləşdi, ölkələrimiz arasında dostluq-qardaşlıq-kovboyluq münasibətləri bərpa olundu, daha heç kim bir-birinə sanksiya, veto, embarqo tipli pis şeylər qoymadı. İndi isə Rövşən müəllimə yenidən ehtiyac yaranıb. Yaşayanıq görürük.

Avropa Şurasından da ölkəmizi çıxarmaq istəyirlər. Necə deyirlər, az idi arıq-uruq, biri də gəldi boynu yoluq... Guya biz Avropanın üzvü olmaqdan ötrü çox ölüürük. Bizim öz milli mentalitetimiz var. Qoy Avropa deqradasiyaya uğrasın, kişilər kişilərlə evlənsin. Bizə Avropadan "Çeşka-Mersedes", avro, çexski lüstr (şeyx üçün) kimi şeylər lazımdır, onu da başqa ölkədən tapıb alırıq. Üstəlik, biz heç coğrafi baxımdan da Avropa deyilik, uzağı Xaçmaz tərəfdə bir parça torpağımız Avropaya düşür. Nabran-filan. Buyurun, Nabranı Avropa Şurasından çıxarın. Dəniz qırağında dincələn inəklər çox narahat olacaqdır.

Açıq, heç zəhmətkeşlərimizin çoxu Avropa Şurasına haçan üzv olduğumuzu da xatırlamır. Nəse qarışıq zəmanədə, basabasda girmişik. Yoxsa bu 16 illik üzvlük az deyil. Camaat 16 ilə məktəbi qurtarıb, universitetə girir. Bəlkə biz də "Avropa Məktəbini" bitirib indi "Asiya Universiteti"ne girək? Putin müəllimin rektorluğu altında elə qurum vardır. Gömrük şurası, kollektiv təhlükəsizlik, ya da Avraşiya İttifaqı - nəse belə bir şey olmalıdır. Ancaq diplomunu tanıyan yoxdur, pis cəhəti budur. Elə bil Elşad müəllimin universitetində oxuyursan.

Coğrafiya demişken... Adam türkmənlərə həsəd aparır. Bizə bir-iki dustağa görə sanksiya qoyurlar, ancaq Türkmənistanda siyasi dustaqlar ümumiyyətlə yoxa çıxarmış. Nə gözəl ölkədir. Heç sanksiya qoyan, Avropadan çıxardan da olmur. Doğrudur, Türkmənistan Avropa Şurasının üzvü deyil, ancaq bu kimə maraqlıdır? Ən sarsıdıcı, ağrıdıcı sanksiya ölkəni elə bilinməyən yerindən vurmaqdır.

Vaxtında üzü şərçə, Türkmənistan yoluyla getməliydik. Hələ də gec deyil. Ancaq Ələt beynəlxalq limanında işləri Abid Şərifov ləngidibdir. Ələt limanı işləsə bərəyə minib Aşqabada gedərdik. Aşqabad batan kimi batardıq. Hələ ada diqqət elə, adamın ürəyi əsir: eşq, abad...

Düşmən ölkə sosial-siyasi partlayış ərəfəsində

İşğalçı Ermənistanda daxili ictimai-siyasi durum günbəgün ağırlaşmaqda davam edir. Düşmən ölkədə indi artıq təkə övladları boş yerə Qarabağda öldürülmüş əsgər anaları deyil, tələbələr və vəkillər də, digər sosial təbəqələrin təmsilçiləri də, kəsesi, hamı vaxt-sırı etiraz aksiyaları keçirir, etirazın bir forması kimi tez-tez aclıq aksiyalarına əl atırlar.

Ermənistandan bu yöndə gələn xəbərlər faktiki surətdə ölkənin böyük sosial-siyasi partlayış ərəfəsində olduğuna şəhadət verir. Yerli və xarici təhlilçilər də bu yöndə xəbərdarlıqlar eləməkdədirlər. Vəziyyəti qəlizləşdirən amillərdən biri isə Ermənistanı 20 ilə yaxındır "gəlmə" ermənilərinin "Qarabağ erməniləri"nin istədiyi kimi idarə eləməsidir. Təbii ki, daxili ictimai narazılığın digər köklü səbəbləri də var.

Musavat.com-un məlumatına görə, bu xüsusda aparıcı erməni nəşrlərindən olan "Qraparak"ın son sayındakı redaksiya məqaləsi maraqlıdır. Nəşr ölkənin əsas çıxış qapıları olan hava limanlarındakı situasiyaya diqqət çəkərək yazır: "Ermənistanın aviabilet bazarında yumşaq desək, "idarəolunmuş kaos", kobud dillə isə desək, "tam bardak" hökm sürür. Hətta Gürcüstan istiqamətində ən ucuz sayılan biletlər belə, az qala hər saniyə bahalashır. Şirkətlərin "menecerləri" axşam bir qiymət elan edirlər, səhər isə alış zamanı aydın olur ki, iki biletdən biri baha, o biri isə daha bahadır".

Qəzetin yazdığına görə, bu payız günlərində ölkədə bilet qiymətlərinin ələxüsus Moskva və Tiflis istiqamətində sünü atımı "Staxanov tempi" ilə davam edir. "Qat-qat ağırlıq vəziyyət isə biletlərin qaytarılması ilə bağlı yaşanır: heç bir mexanizm mövcud deyil, sənişin hətta uçuşa bir həftə qalmış səhətdəki problemlə bağlı bilet geri verirsə belə, bircə dram da qaytarılmır. Bu şəkildə əsasən Rusiya aviashirkətləri, o cümlədən "Aeroflot" fəaliyyət göstərir - hansı ki, qiymətlərin kəllə-çarxa çıxmasında rekordçu hesab edilə bilər", - deyərək sonda əlavə edir.

Ermənilər Ermənistandan qaçır - hava limanlarında bilet xaosu

Ümidsizliyə qapılan, işsizlik problemi yaşayan əhali siyasi ömrünü daha 5 il uzatmağa hazırlaşan kriminal Sərkisyan rejimindən və müharibə xofundan qurtulmağın başqa yolunu görmür; **aparıcı erməni nəşrindən ilgincliklər:** "Burada əsl bardakdır..."

Əslində qəzetin yazdığına görə işğalçı Ermənistanın mövcud durumu fonunda təcürüblü deyil. Hava limanlarındakı bilet ajotajı da mövcud aqlıcaqlı sosial-ictimai durumun doğurduğu məntiqi sonuclardan yalnız biridir.

Məsələ ondadır ki, bu ilin aprelində keçirilən və ölkənin yeni dönmə (parlamentli üsul-idarəçiliyə) keçidinin əsasını qoymuş seçkilərdə erməni xalqı ümidli idi ki, rəhbərliyə hər halda yeni, daha pragmatik siyasi qüvvələr gələcək. Məlum olduğu kimi, bu ümidlər dəfn edildi və 19 ildir Ermənistanda hakimiyyəti zəbt eləmiş "Qarabağ klani", Dağlıq Qarabağdakı separatçı hərəkatın "səhra komandirləri", Xocalı hərbi caniləri hakimiyyəti əldə saxlaya bildilər - təbii ki, həm də Rusiyanın "dobrosu" ilə.

Bu da o anlama gəlir ki, Ermənistanda 19 il öncə ciddi şəkildə dərinləşməyə başlamış iqtisadi-siyasi böhran davamlı olacaq. İndi az çox ağırlıq itirməyən ermənilər də yaxşı başa düşür ki, Dağlıq Qarabağ münafiqəsi yoluna qoyulmadan, Azərbaycan və

Türkiyə ilə iqtisadi, siyasi, diplomatik, insani əlaqələr bərpa edilmədən, qısa, izolyasiya durumu aradan qalxmadan Ermənistanın inkişafı, dirçəlməsi mümkün olmayacaq. Demək, əhalinin rifahı da ilk növbədə Rusiyadan gələn pul transferlərinə, bir də diaspondan dilənən vəsaitlərə bağlı qalacaq.

Müharibə və blokada vəziyyəti, habelə xarici aləmə və dünya okeanına çıxışın olmayacağı, hakimiyyəti sarmış korrupsiya və sabaha inamsızlıq yekun etibarilə sırası və iş qabiliyyətli vətəndaşları kütləvi şəkildə ölkədən köçə vadar edir. Hər necə olmasa, istənilən insan və ailəsi təhlükəsizlikdə, yaxşı yaşamaq istəyir. Çünki həyat insana bir dəfə verilir. Qarabağ ixtilafı isə artıq 30-cu ildir yaxınlaşmaqdadır.

İşğalçı ölkənin blokadası, xarici aləmdən təcridi isə bəli səbəblərdən ilbəl daha da güclənir. Elə bu günlərdə Baklı-Tiflis-Qars demiryolunun istismara hazır olması

haqda gələn xoş xəbər İrəvan üçün, ermənilər üçün növbəti pis müjdə hesab edilə bilər. Çünki bu demiryolu Ermənistan iqtisadiyyatının "rüşeym halında" qalmasının ömrünü uzadacaq, ölkənin tranzit önəmini daha da azaldacaq, emiqrasiyanı sürətləndirəcək.

Təsədüfi deyil ki, indiki prezident Serj Sərkisyanın dönməsində daha çox erməni Ermənistanı tərək edib, nəinki eks-prezident Robert Köçəryanın dönməsində. Yerli sosioloqlar və demoqraflar isə prosesin getdikcə daha da sürətlənəcəyini proqnoz edirlər. Daha bir səbəbə görə: Serj Sərkisyan gələn ilin aprelində prezidentlikdən baş nazirliyə "transfer edib" öz hakimiyyətini davam etdirmək niyyətindədir.

Baş nazirlik uğrunda daxili siyasi savaş artıq başlayıb. Sərkisyan və klanının hakimiyyətdə daha 5 il qalması isə avtomatik şəkildə Qarabağda müharibə ehtimalının da artması deməkdir. Ölkədən kütləvi köçün yeni dalğasının bir səbəbi də bu...

□ Siyasət şöbəsi

Uzun illərdir Türkiyə üçün ciddi başağrısına çevrilən kürd problemi son günlərdə daha da artıb. Sentyabrın 25-də Şimalı İraq Kürd Muxtariyyətinin müstəqillik referendumu keçirməsi bir sıra ölkələr kimi qardaş dövləti də hərəkətə gətirdi. Cəryan edən proseslərin Azərbaycana da təsiri barədə fikirlər səslənir.

Xüsusilə, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində əsas rol oynayan dövlətlərdən olan Türkiyənin başının daha çox öz probleminə qarışacağı, nəticədə ən ağırlı problemimizlə məşğul olmaq imkanlarının azalacağı ilə bağlı iddialar var. Nəticədə kürdlərin son günlərdəki fəallıqlarının təcavüzkar Ermənistanı daha çox xeyir verə biləcəyi vurğulanır. Azərbaycan tərəfin qardaş ölkənin münaqişənin həllindəki rolunun azalmaması üçün indidən hərəkətə keçməsinin vacibliyindən söz açılır.

Milli Dirçəliş Hərəkəti Partiyasının sədri, deputat Fərac Quliyev kürd probleminin Azərbaycana təsirlərindən danışdı: "Bu hadisələr bir neçə məqamdan bizə pis təsir edir. Türkiyəni zəiflətməyə çalışırlar. Gələcəkdə qardaş ölkənin ərazilərinə iddia edib, qondarma dövlətlərini böyütməyə çalışacaqlar. PKK uzun illərdir belə təhdidlərlə terrorla məşğul olur. Məsud Bərzani və onun tərəfdarları artıq geriye addım atmaq məcburiyyətindədirlər. Səhəri gün gözlərini açanda türk ordusunu həmin ərazilərdə görə bilərlər. Türkiyə prezidenti artıq bunu dilə gətirib. Bu məsələlərdə kürdlər irəli gedə bilməyəcəklər. Türkiyəyə aydındır ki, Dağlıq Qarabağ məsələsi PKK kimi çox ciddi məsələdir. Nəinki qardaş ölkəsi olan Azərbaycana, özünə də ciddi şəkildə mənfi təsiri var. Çünki Ermənistan açıq şəkildə Türkiyə ərazilərinə də iddia edir. Ehtimal olmasa belə, gələcəkdə əgər ermənilər Qarabağ məsələsində nəşə əldə etsələr, Türkiyə ərazilərinə də iddialarını irəli sürəcəklər. Bu baxımdan düşünürəm ki, Türkiyənin qarşısına hər hansı bir problem çıxarsa, Qarabağ məsələsi arxa plana keçər".

Kürd problemi Türkiyənin Qarabağ məsələsindəki rolunu zəiflədə bilərmə?

Fərac Quliyev: "Qarabağ məsələsi Türkiyə üçün PKK kimi çox ciddidir"

Əhəd Məmmədli: "Kürdlərin müstəqillik cəhdi ermənilərə xeyirdir"

Politoloq Əhəd Məmmədli Türkiyənin bundan sonra Dağlıq Qarabağ probleminin həllindəki rolunun azalmayacağını düşünür: "AK Parti iqtidara gələndən sonra, qardaş ölkə öz üzərinə böyük hədəflər qoyub. Üzərinə böyük hədəflər qoyan ölkə lazımlı gələrsə, bir neçə siyasi cəbhədə vuruşmağa qadir olmalıdır. Düşünürəm ki, Türkiyə də bir neçə siyasi cəbhədə vuruşmağa qadir bir dövlətdir. Onsuz da son illərdə Türkiyənin vuruşmadığı siyasi cəbhə qalmadı, vuruşmaqda da davam edir. Təbii mütəfəqqimiz müdafiə nazirinin ölkəmizə iki

gün öncəki səfəri də bir daha Türkiyənin açıq şəkildə Azərbaycanın yanında, arxasında olduğunu göstərdi. Təsədüfi deyil ki, Türkiyə müdafiə nazirinin məlum bəyanatı İrəvanda rəsmi səviyyədə çıxış yaratdı. Dövlət başçısının da Türkiyədən silah almağa davam edəcəklərini söyləməsi bir daha Türkiyə - Azərbaycan hərbi əməkdaşlığının inkişaf etdiyini göstərdi. İndi bu hərbi əməkdaşlığı sürətləndirib, Türkiyə və Azərbaycan arasında rəsmi səviyyədə mütəfəqqiliyi elan etmək qalıb. Bunun üçün də ilk növbədə Türkiyə hərbi bazalarının Azərbaycana yerləşdirilməsi barədə ölkə iqtidar rəsmi qərar verməlidir. Birlikdə Qarabağın azad edilməsi yolunda real hərbi əməliyyatlar başlanmalıdır. Təbii ki, kürdlərin müstəqillik cəhdi ermənilərə xeyirdir. Düşmənlərimiz çalışacaq bundan siyasi dividend qazansınlar. Lakin Kosovo məsələsində olduğu kimi, Kürdistan məsələsində də, ermənilər siyasi uğursuzluğa uğrayacaqlar. Çünki Kürdistanın müstəqilliyinin əleyhinə Ermənistanın mütəfəqqiliyi - Rusiya və İran da çıxır.

Bildiyiniz kimi də Ermənistanı siyasi-iqtisadi blokadadan Rusiya ilə İran xilas edir. Buna görə də Ermənistanın əllərini Kürdüstan məsələsində İranla Rusiyanın məlum mövqeyi bağlayır. Amma bu, o demək deyil ki, Azərbaycan bu məsələdə indiki kimi susmalıdır. 30 ilə yaxın separatçılıqdan əziyyət çəkən Azərbaycan sərbəst şəkildə öz mövqeyini bildirməlidir və bu mövqə qardaş Türkiyənin yanında olmalıdır. Kürdüstanın qurulması həmçinin Azərbaycanın milli maraqlarına ziddir. "Böyük Kürdüstan" xəritəsində Azərbaycanın ərazisi Naxçıvanda yer alır. Üstəlik bu məsələdə məlum erməni-kürd birliyinə əlavə etsək, Azərbaycan hakimiyyətinin susmasının heç bir məntiqi açıqlaması yoxdur. Bəzi kürd əsilli Azərbaycan məmurlarının da Kürdüstanda referendumun nəticələrinə açıq dəstək verməsi yolverilməzdir. DTX təcili sürətdə o şəxslər barədə ciddi şəkildə tədbir görməlidir. Mövzu Azərbaycanın təhlükəsizliyidir, qalanı təfərrüatdır".

□ Cavansir ABBASLI

Röyalardan ayıldırıb, təşvişə salan xəbərlər...

Elşad MƏMMƏDLİ
elshad1978@mail.ru

Payızda insanların ruh halı digər fəsillərlə müqayisədə daha fərqli olur. Kimisi aşırı həssas olur, kimisi tədirgin, bir başqası duyğusal, digəri tez təşvişə düşən və sair...

Deyəsən, mənim də ruh halıma ciddi təsirləri var payızın.

Çox nadir hallarda yuxu görürəm. Ötən payız gecəsində özümü də heyrləndirən bir yuxu görmüşəm.

Görürəm ki, həmkarım, dostum Nicat Dağlarla birlikdə Şuşaya getmişik. Öncədən, qeyd edim ki, heç zaman Şuşada olmamışam, Şuşanı yalnız şəkillərdən tanıyıram. Şuşalı dostumuz, redaktor həmkarımız Nazim Sabiroğlu ilə hərdən internetdə Şuşanın şəkillərinə baxırıq işdə. Əraziləri gördükcə deyir ki, bura filan yerdir, bura filankəs evinin yanındır, ora bizim məktəbimiz idi... Sonra da qəhərlənir, çixır eyvana, siqaret yandırır...

Hə, rüyada görürəm ki, Şuşada yarıgünəşli havadır, dağların belində zəif duman var. Hər tərəf adamlardır, açıq havada təşkil edilmiş nəşə bir tədbir keçirilir. Fikir verirəm ki, burada hər kəs azərbaycanca danışır, mat qalır. Yaxınlaşdıqca soruşuruq ki, bəs siz erməni deyilsinizmi, necə olur hamınız bizim dilə danışsınız? Bir dəstə gənc cavab verir ki, biz erməni deyilik ki, azərbaycanlıyıq hamımız...

Sonra gedirik bir dağ yamacında yerləşən, "Köhnə Bakı" adı verilmiş restorana, orada "Sarı gəlin" mahnısı çalınır...

Səhər yuxudan ayıldandan günortayadək bu yuxunun təsirindən çıxı bilmədim. Elə hey düşünmüşəm ki, bəlkə Şuşa qayıdır?! Qayıtlarımı doğma torpağımızı?! Bəlkə öncədən əyan olur bu mənə?..

Beləcə düşüncələr içərisində, izahedilməz əhvaldan isə bir rəsmi xəbər ayıldı bəndənizi...

Boz, çoxlarının əhvalı təlx olmuş payız günündə, sentyabrın 29-da günortaya yaxın belə bir rəsmi xəbər yayıldı ki, Mərkəzi Bankın göstərişi ilə banklara şənbə günü işləmək göstərişi verilib. Amma səbəb nədir, nə üçün bank sektoruna qeyri-iş günündə iş başında olmalıdır, bu haqda nə rəsmi, nə də qeyri-rəsmi açıqlama verilmədi. Qısa bir zamanda bu xəbər ildırım sürəti ilə yayıldı, insanlar panik bir duruma düşdülər. Elə mənim də düşüncələrim bu istiqamətə yön aldı ki, görəsən, nə baş verir? Hətta belə xəbərlər də dolaşmağa başladı ki, xeyli sahibkar, iş adamı mağazada alış-verişə dayandırılıb, topdan mal satan firmalar əməliyyatları məhdudlaşdırıb. Çünki bir çoxları bu xəbərdən devalvasiya "qoxusu" duyurdu. Bunu da belə əsaslandırıldı, bu cür izah edirdilər ki, bəs, bu yaxınlarda Mərkəzi Bankın rəhbəri Elman Rüstəmov manatın möhkəmlənməsi, növbəti devalvasiya olmasına zəmin görmədiyini haqda danışdı. Məsələ ondadır ki, Elman Rüstəmovun dediklərini cəmiyyət tərsinə yozmağa bir növ haqq edirdi. Nədən ki, daha öncə baş verən iki devalvasiyadan az öncə E.Rüstəmov dolların bahalaşmayacağını dedi, amma gecə ikən manat ucuzlaşdı. İndi də insanlar hesab edirdi ki, şənbə günü bankların işləməsi göstərişi devalvasiya ilə bağlı ola bilər.

İnsanlar, ekspertlər gün ərzində rəsmi qurumlardan, Mərkəzi Bankdan açıqlama gözlədilər, amma kimsə çıxıb demədi ki, hörmətli vətəndaşlar, narahat olmayın (yaxud narahat olun), bankların qeyri-iş günündə işə çağırılması filan səbəbə görədir. Rayon camaatı Bakıdakıların az-çox məlumatlı ola biləcəyini düşündüyü adamlara zəng etdilər ki, bir xəbər bilsinlər. Paytaxtdakı insanlar da informasiya axtarışında oldular ki, görəsən, nə baş verəcək? Axı devalvasiya olarsa, növbəti bahalaşma, növbəti iqtisadi zərbə deyir insanlara... Xülasə, bütün ölkə boyunca bir təşviş yandı, insanlar panikaya düşdülər, sinirli pozulan kim, təzyiqli qalxan kim, işini dayandıran kim...

Axı biz hüquqi dövlətlik! İnsanlarla, cəmiyyətlə belə rəftar etmək olmaz və bu, qanunvericiliyə də ziddir. Hansısa bir qeyri-adi, hər kəsi narahat edəcək bir addım atıldı onun haqqında cəmiyyətə rəsmi açıqlama verilməlidir ki, təşviş yaranmasın, iqtisadi sektorda çaxnaşma olmasın.

Adamlarımız onsuz sosial problemlər səbəbindən də gərgindir. Gərginliyi artırmaq isə birinci növbədə hökumətin özünə sərf etməz. Odur ki, cəmiyyətlə səmimi davranmaq lazımdır. Bu ölkənin ən ali sərvəti vətəndaşlardır axı. Konstitusiyamızda belə yazılıb...

Kürd referendumuna Bakıdan rəsmi reaksiya gəldi

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi İraqın Kürdüstan regional vilayətində keçirilən referendumu münasibət bildirib.

XİN-in mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev Axar.az-a bildirib ki, Azərbaycan Respublikası İraq Respublikasının ərazi bütövlüyü və suverenliyini tanıyır və tam şəkildə dəstəkləyir. "Azərbaycan İraq Respublikasının mərkəzi hakimiyyəti və İraqın Kürdüstan regional vilayəti ilə məsələlərin sülh yolu ilə qarşılıqlı anlaşma və dialoq şəraitində İraqın ərazi bütövlüyü və suverenliyi çərçivəsində həllinin tərəfdarıdır".

Çəkməsi palçıqlı kənd ruhanisinin Kremlə gəlişi - Rus pravoslav

kilsənin rəhbərinin dosyesi

Onun haqqında deyirlər, "Müqəddəs Kirilli altıqanadlı Serafim mələyi qoruyur"

Rus pravoslav kilsəsi, altıqanadlı Serafim mələyini çox sevir. Bu mələyi Ümumrusiya Patriarxının müqəddəs rəmzi bilir. Soruşsanız "ünvanı hardadır bu mələyin?", deyərəm - Rusiya patriarxının baş örtüyü üzərində. Altıqanadlı mələk ora qonur adətən. Təsviri, gör nə vaxtdan bu baş örtüyünü bəzəyir.

Bizdə, həmin altıqanadlı mələyin oxşarı Şəspər baba adlanır. Ocağı, Qəbələ-İsmayılı meşələrindədir.

Altıqanadlılarda, yaxud altıbarmaqıllarda beş əsas hiss ilə yanaşı, ecazkar altıncı hiss də mövcuddu guya. Yaxşı, indiki Rusiya patriarxı 1-ci Kirilldə bu altıncı hiss varmı heç görəsən? Kimdi görəsən bu altıqanadlı, altı hissiyyətli Kirill? Qundayev Valadimir Mixayloviç? Rus Pravoslav kilsəsinin 16-cı patriarxı?

DOSYE: PATRIARX KİRİLL (Dünyəvi adı-Vladimir Mixayloviç Qundayev). **RUS PRAVOSLAV KİLSƏSİ RƏHBƏRİ**

DOĞUM TARİXİ: 20 noyabr 1946. Leningrad.

BOYU: 178 sm.

ÇƏKİSİ: 92 kq.

ÜLDUZ BÜRCÜ: Əqrəb.

AİLƏ VƏZİYYƏTİ: Evli deyil.

HOBİSİ: Hər cür idman. Xizək üstə üzü aşağı sürüşməyə dağlıq İsvetçədə alışıb. 28 yaşında Leningrad Ruhani Akademiyasının rektoru seçildikdən sonra keşişləri məcbur edib ucdantutma idmanla məşğul olsunlar.

Sambo güləş növünün yaradıcısı V.S. Oşepkov barədə ayrıca kitabı çıxıb.

Ancaq, xahiş edirəm, aldanmayın yuxarıdakı məlumatlara. Aldanmayın! 20 noyabr 1946-cı ildə Leningrad doğulan şəxs, bizim bu Patriarx Kirill deyil...tamam başqa adamdı. Həmin şəxs əvvəllər Vladimir kimi tanınmış sovet Leningradında. Bəs bu Vladimir sonra necə gəlib Kirill olub? Hə... bu, yekə söhbətdi.

Bu Vladimirin babası Vasiliy, atası Mixail bərk dindar kimi tanınmışlar öz ətraflarında. Babası öz dindarlığına görə 47 qazamat dəyişib bütün həyatı boyu. 7 dəfə sürgünə göndərilib. Atası Mixail da eynən o cür-qazamatlarda, sürgünlərdə, bir də...

Bir də məzarlıqlarda keçirib demək olar bütün ömrünü. Uzun zaman Leningradın məşhur Smolensk məzarlığındakı qədim kilsədə xalqın, dindarların qayğısını çəkib. Qulluğunda durub. Müharibənin bütün dəhşətli mənzərələrini, acı nəticələrini bu qəliz ünvanda oğlanları Vladimir, Nikolayla birgə görüb o. Çəkmələri palçıqlı, kirli olub daim.

Patriarx Kirilin iti yaddaşından bu uşaqlıq xatirələri-təzə qazılmış məzarlar, için-çin ağlayan mömünlər, səmadakı qara qarğalar səhnəsi inanmıram bu tezlikdə silinsin. Pravoslavların ağrıları, sonsuz göz yaşlarını ilk dəfə məhz bu ünvanda görüb o.

Çəkmələrindəki bu məzarlığın palçıqlı sonralar Kreml dahlizlərinə qədər gətirib.

Mixail Qundayevin məzarlıqdakı xeyirxah fəaliyyəti bir gün öz layiqli qiymətini alır. 1951-ci ildə o, nəhayət, Leningradın Spas Preobrajen kilsəsinin baş keşişi vəzifəsinə təyin edilərək ziğ-palçıqdan canını birdəfəlik qurtarır. Ardıcılı, tələbələr bərk sevinirlər bu təyinatla. Məzarlıqlardan ayrılıb şəhərin mərkəzindəki bu təzə ünvana yığılırlar. Sovetlər, küçələrdəki bu tünlüyü görüb bərk əsəbləşirlər. Siyasi təzyiqlər, iqtisadi sanksiyalarla əvəzlənir. Kilsədən tələb edilir 120 min rubl vergi ödəsin dövlət xəzinəsinə. Mixail Qundayev öz övladları ilə bütün Leningradı qaçı-qaçı gəzir. Axır, tələb edilən məbləği ödəyir birtəhər. Amma borca düşür yaman. Ölənin gününəcən - 1974-cü ilin 13 oktyabrına qədər həmin borclarını son qəpiyinə qədər ödəyir.

Beləliklə, bu gəncin haqq yolunda ilk müəllimi doğmaca atasıdır. İkinci müəllimi isə görün bir kimdir - Leningrad mitropoliti Nikodim Rotov. Məhz bu mitropolitin tələbi ilə gənc Vladimir 1965-ci ildə gedib girir Leningrad Ruhani Akademiyasına. Qəbul komissiyası üzvləri - ağsaqqal keşişlər, gənc tələbənin savadı qarşısında bir addım geri çəkilirlər. Deyirlər, bu gəncin yeri birinci kursda deyil...axırıncıdır.

3 aprel 1969-cu ildə mitropolit Nikodim bu Vladimirin həyatına son qoyur bir növ. Keşişliyə qəbul edilmiş istedadlı gəncə Kirill adını hədiyyə edir. Bir il

sonra isə həmin gənc keşişi öz şəxsi köməkçisi vəzifəsinə layiq görür.

KİÇİK HAŞIYƏ: Mitropolit Nikodim Rotov barədə QQB möhürlü çox maraqlı məxfi bir sənəd ötən il işıq üzünə görüb. SSRİ DTK sədr Aleksandr Şaletin 16 aprel 1960-cı ildə imzaladığı sənəddə deyilir: "Mitropolit Nikolay, "Rus Pravoslav kilsəsinin "Xarici əlaqələr şöbəsi" sədri vəzifəsi öhdəsindən gəlmiş. Düşünürəm bu vəzifəyə Leningrad arximandriti Nikodim Rotov daha uyğundur".

Təklif, müsbət qarşılanır. Nikodim təzə vəzifəsində inanılmaz uğurlar qazanaraq görün bir neyir? Dönür Vatikanın ən dəyərli qonağına... Məsləhətlərinə, bir çox Roma papaları qulaq asır.

1978-ci ilin sentyabrında keçirilən növbəti Roma papası seçkilərində Moskva, bu Rotovun məsləhəti ilə 1-ci İoann Pavelə dəstək verir. Gözlənilməz qələbə Vaşinqtonu həyəcənləndirir o vaxt. 5 sentyabr 1978-ci ildə Nikodim Rotov, təzəcə seçilmiş papanı təbrik edərkən keçildən kəskin ürək sancısı keçirir. Anında vəfat edir. 22 gün sonra oxşar şəraitdə, oxşar ssenari ilə, eyni zəhər təzə papa 1-ci İoann Pavel də dünyasını dəyişir. Kürsüsünü ötürür antisovet ruhlu Krakov arxiyepiskopu Voytlaya. Sonrasını gəlin artıq danışma-yaq.

Nikodim Rotovun şəxsi kətişi Kirill o vaxtdan düşür diqqət mərkəzinə. Mərhum Rotovun müavini təyin edilir isti-isti. Təcili göndərilir Qərbə. Mərhum həvadarının, müəlliminin layiqli davamçısı kimi göstərir orda özünü. Dünya pərdəarxası qüvvələri ilə məhz o vaxt öz six əlaqələrini qurur. Uzun zaman Pravoslav kilsəsinin "Xarici əlaqələr" şöbəsinə başçılıq edir.

2009-cu ilin 27 yanvarında Ümumrusiya Patriarxı vəzifəsinə layiq görülən 1-ci Kirilin kim olduğunu bilmək istəyirsinizsə, bu qələbəsindən sonrakı səfərlərini izləyin. Görün kimlərlə, hansı qüvvələrlə ilk növbədə görüşüb o. Marşrutu izləyirik. Görürük ilk görüş 12 fevral 2009-cu ildə Nikolay Patruşevlə - RF Təhlükəsizlik Şurası rəhbəri ilə baş tutur. Sonra, 29 aprelde Yulia Tomoşenko ilə təcili görüşüb. Görüş zamanı deyib:

"Kiyev, biz pravoslavlar üçün müasir Konstantinopoldu. Ruhani mərkəzdi. Cənub paytaxtı-mızdır".

Nəticə aydıncı - yeni patriarxı ilk növbədə Ukraynadakı siyasi, dini durum maraqlandırdı. İlanı yuvasında boğmaq məqsədi ilə o, 4-6 iyul 2009-da İstanbula gedib ordakı Konstantinopol patriarxı Varfolomey ilə görüşür. Sonra təcili üz tutur Ukraynaya.

KİÇİK HAŞIYƏ: Kiyev kilsəsinin Moskva patriarxatına tapşırılmağı tarixi 1686-cı ildən rəsmiləşib. O vaxt, indiki İstanbul patriarxı Varfolomeyin sələfi Patriarx Dionisiy Kiyev kilsəsinin Moskva patriarxlığı tabeçiliyinə əbədi olaraq, necə deyirlər məhşər gününəcən etibar edib.

Ancaq indi deyəsən rəsmi Kiyev bu ittifaqı ləğv edib tarixin təkərimini geriye fırlatmaq, Ukrayna kilsəsinin müstəqilliyini elan etməyə hazırlaşır. Mövzunun həlli, kilid açarı isə 300 il əvvəlki kimi yenə də İstanbula, parti-arx Varfolomeyin dərin ciblərindədir. Dövrü mətbuata bu barədə məlumat verən Andrey Parabiy - Ukrayna Radası spikeri, öz gələcək planlarını artıq heç kimdən gizləmir: "Mən, Böyük Patriarx Varfolomeyi Kiyevə dəvət etdim. Qoy gəlib bizim deputatlarla, Ümumukrayna Kilsə Şurası üzvləri ilə birbaşa görüşsün. Varfolomey, Ukraynadakı gərgin duruma yaxşı bə-

ləddi. 16 iyun 2016-cı il tarixində bizim Rada, müqəddəs Varfolomey ünvanına müraciət edərək Ukrayna kilsəsinə müstəqillik verilməsi xahişini orda səsləndirib. Qərarı, 245 deputatımız təsdiqləyib. Bu da bəs edir ki, müraciət gələcək rəsmi prosedura start versin".

Bu gələcək təhlükəni hələ 2009-cu ildə duyan 1-ci Kirill qərara gəlir, "poladı isti-isi döyəcəsin". Növbəti iyul - avqust səfərlərini Ukraynaya salan Kirill, görün yox eyyy...burda vəziyyət çox qelizdi. Əsl "ruscadı". Ukrayna jurnalistləri səfərin müzakirəsinə çöndərlər kriminal süjetə - "Patriarxın biləyindəki "Breguet" saatının 30 min dollar dəyəri var. Kirillin harasına yaraşır ki, bu saati biləyində gəzdirsən?".

Ukraynadan başılovlu dönen Kirill mətbuata deyir ki, həyatını Kiyev ilə Moskva arasında bölməyə hazırdı. Lazım gələrsə, Ukrayna vətəndaşlığı da qəbul edə bilər. Lakin Kremldəki müzakirələr zamanı tez-tez prezident Medvedevin qulağına tərəf əyilən Kirill, bu hərəkəti ilə güc nazirlərinin hiddətinə səbəb olur. Mətbuatda xəbər yayılır ki, Kirillin Ukrayna siyasəti bəzilərinin xoşuna gəlməyib.

Sözü verək dövrü mətbuata: "Moskva patriarxı Kirill ilə müqəddəs Varfolomey arasın-

dakı onsuz da gərgin münasibətlər öz sınıma nöqtəsinə gəlib çatıb son vaxtlar. Görün bir bu Varfolomey öz həmkarı Kirill barədə nə deyir indi: "Təəssüf, Rusiya hökuməti kilsə işlərinə kobud müdaxilələr ənənəsini indi də davam etdirir. Müqəddəs Kirill üçün pravoslavların vəhdəti məsələsi ruhla deyil, təşkilatlanma ilə əlaqədardır sanki. Vatikanın bu tarixi səhvinə indi Moskva təkrarlayır".

Ukrayna hadisələri, Patriarx Varfolomey "yumurta döyüşləri" beləliklə 1-ci Kirillin əsl "Axilles dabanı"dır. Patriarxın "pavoslav birliyi" şüarı Varfolomeyin cavab tədbirləri nəticəsində gör nə vaxtdı havada donub qalıb.

Nikodim Radov-Patriarx Kirilin mənavi atası, vaxtilə oxşar çıxılmaz vəziyyətə düşübmiş Vatikanda. İstəyirmiş Vatan kürsüsünə Moskva yönü qırmızı bir papa əyləşdirsin. Nikodimi də, seçdirdiyi papanı da CIA keşfiyyatçıları 1978-ci ildə eyni zəhərlə aradan götürüblər.

Inanmıram 1-ci Kirill öz müəlliminin bu səhvlərini, taleyini təkrarlasın.

Müqəddəs Kirill, sadə adam deyil. Deyilənlərə inansaq onda gizli 6-cı hiss mövcuddu. Altıqanadlı Serafim mələyi belələrini heç vaxt tərk etmir, biləsiz.

□ Həmid HERİSÇİ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

BMT baş katibi Antonio Qutereş Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri - Elmar Məmmədyanov və Edvard Nalbəndyan arasında təşkilatın Baş Məclisi çərçivəsində ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrələrinin iştirakı ilə keçirilən görüşlə bağlı nikbinlik ifadə edib. Baş katib bu görüşün Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin növbəti görüşü üçün zəmin ola biləcəyini söyləyib.

Siyasi təhlilçilərə görə, prezidentlərin daha bir görüşü ilk növbədə son vaxtlar xeyli artmış müharibə riskini qismən azaltmaq və münaqişə tərəfləri arasında azacıq da olsa, etimad ab-havası yaratmaq niyyəti güdür. Həmsədrələr də vəziyyətin kritikliyinin, sülh danışıqlarının davam etməyəcəyi təqdirdə hərbi əməliyyatların bərpası ehtimalının yüksək olduğunu fərqləndirir.

Görünür elə bu səbəbdən onlar oktyabrın birincisində regiona səfərə gəlməyə hazırlaşır. "Məqsəd Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin görüşünü hazırlamaqdır". Musavat.com-un məlumatına görə, bu barədə Ermənistan XİN başçısı Edvard Nalbəndyan İrəvanda Böyük Britaniyanın Avropa və Amerika işləri üzrə dövlət naziri Alan Dunkanla keçirdiyi mətbuat konfransında söyləyib. "Nyu-Yorkda Azərbaycanın xarici işlər naziri ilə görüşün gedişində biz yaxın zamanlarda ən yüksək səviyyədə görüş və həmsədrlərin regiona səfəri ilə bağlı müzakirələr apardıq", - deyərək Nalbəndyan qeyd edib.

Lakin hələlik prezidentlərin görüşünün konkret harada və hansı tarixdə - Rusiyada, yoxsa ABŞ-da və ya Fransada reallaşacağı haqda konkret məlumat yoxdur. Görüşün sülh prosesinə təkan verib-verməyəcəyi barədə də indidən hansısa nikbin fikir söyləmək çətin. Ən azı ona görə ki, Minsk Qrupu təmsilçilik institutunun 24 illik fəaliyyəti pozitiv heç nə ilə yadda qalmayıb. Əsas həmsədr dövlətlərin konfliktə yanaşma tərzində də kardinal dəyişiklik müşahidə edilmir.

"ATƏT-in Minsk Qrupunun yeni amerikalı həmsədri Endryu Şefer öz fəaliyyətində

Birləşmiş Ştatları təmsil etməyə davam edəcək". News.am erməni saytının verdiyi məlumata görə, bu barədə ABŞ-ın Ermənistandakı səfirliyindən bildiriblər. Səfirlikdən qeyd ediblər ki, Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə Büro Minsk Qrupunda xüsusi nümayəndənin funksiyaları və kadrların artırılması ilə bağlı məsələlərlə məşğul olmağa davam edir: "ABŞ Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə nizamlanması prosesini dəstəkləyir və tərəflərlə Minsk qrupunun həmsədri qismində fəal işləməyə davam edəcək".

Səfirlikdən vurğulayıblar ki, ABŞ Minsk qrupu tərəfindən qəbul olunan siyasətə sadıq qalacaq. Bu isə münaqişənin beynəlxalq hüquq əsasında ədalətli həll variantıdır.

Xatırladaq ki, bu günlərdə ABŞ dövlət katibi Reks Tillersonun Dövlət Departamentinin yenidən təşkili çərçivəsində təxminən 30 xüsusi səfir vəzifəsinin ləğvini təklif etdiyi barədə məlumat yayılmışdı. Onların arasında Minsk Qrupunda Qarabağ münaqişəsi ilə məşğul olanların da olduğu bildirilirdi. Bu məlumat bezi siyasi təhlilçilərdə Vaşinqtonun Dağlıq Qarabağ məsələsinə diqqətini azaldacağı ilə bağlı qənaətlər yaradıb.

"ABŞ-ın bu hərəkəti Rusiyaya Cənubi Qafqazda qol-qanad açmağa imkan yaradacaq və Ermənistanın dəyirmanına su tökəcək". Bu sözləri Axar.az-a politoloq Qabil Hüseynli ABŞ-ın Minsk Qrupundakı təmsilçiliyinin ixtisara salınacağı ilə bağlı yayılan xəbərlərə münasibət bildirərək deyib. O qeyd edib ki, ABŞ bu addımı atarsa, Qarabağ məsələsində üstüörtülü formada da olsa, ermənipərəst mövqe tutmuş olar.

"Həqiqətən də ABŞ-ın Minsk Qrupundakı həmsədri

Qarabağ üçün daha bir fürsət - prezidentlərin növbəti görüşü ən çox kimə sərf edir?

Status-kvonu uzadacaq növbəti təmasa ehtiyac varmı? Rusiyanın konfliktə yanaşma tərzini dəyişməyibsə, Serj Sərkisyan Azərbaycan prezidenti ilə görüşə hansı pozitiv təkliflə gələ bilər? **Politoloq:** "ABŞ-ın bu hərəkəti Rusiyanın bölgədə əl-qolunu daha da açacaq..."

nin ixtisara salınması planlaşdırılır. ABŞ bunu Dövlət Departamentində ixtisar əməliyyatlarının həyata keçirilməsi və maliyyə vəsaitinə qənaət etməklə əlaqələndirir. ATƏT-in Minsk Qrupunun amerikalı həmsədrinin 1 illik xərci 130 min dollardır. Güman etmirəm ki, ABŞ kimi nəhəng bir dövlətin 130 min dollara böyük ehtiyacı olsun. Burada siyasi motivlərin üstünlük təşkil etdiyi ortadadır. ABŞ-ın bu addımı ilə onun Dağlıq Qarabağ probleminə ögey münasibətini vurğulamaq məcburiyyətindəyəm. Çünki ABŞ Prezidenti Donald Tramp bir müddət əvvəl öz çıxışlarında problemin həlli üçün proseslərin sürətlənməsi və tez zamanda həll edilməsinə dair görülən tədbirləri nəzərə altda saxlayacağı ilə bağlı bəyanatlar verirdi. Ağ Evin sözcüsü də bu sözləri tez-tez təkrar edirdi. Gözlənilmədən Minsk Qrupunun həmsədrinin, proseslə daim məşğul olan bir adamın missiyasının dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisinin müavininə həvalə olunması bu işdə axsalmaların yaranmasına səbəb olacaq. Bu axsama Amerikadan olan həmsədri əvəz edən şəxsin hər gün bu işlə məşğul olmaq imkanının olmaması ilə bağlıdır. Eyni zamanda Minsk Qrupunun amerikalı həmsədrinin ixtisara salınması ilə Dağlıq Qarabağ probleminin həllində əsas söz Rusiyanın öh-

dəliyinə veriləcək. Yenidən Rusiya Cənubi Qafqazda, eləcə də Dağlıq Qarabağ problemi məsələsində at oynatmaqda davam edəcək", - deyərək politoloq qeyd edib.

Politoloq onu da deyib ki, ABŞ-ın bu məsələdəki mövqeyi başadüşülən deyil: "Tramp bundan əvvəlki çıxışında Cənubi Qafqazda mövqeyini daha da genişləndirəcəyi və burada Rusiya ilə ciddi rəqabət mübarizəsinə girəcəyini bildirmişdi. Həmin rəqabətin elementlərindən biri də Dağlıq Qarabağ probleminin həlli məsələsidir. ABŞ bu problemin həllinə ciddi yanaşmır. Çünki ABŞ-ın daimi nümayəndəsini keçici nümayəndə ilə əvəzləmək istəyini başqa cür adlandırmaq olmur".

Politoloq vurğulayıb ki, öncədən çox ciddi proqnozlar vermək istəmir: "Amma bunu əminliklə deyə bilərəm ki, ABŞ-ın bu hərəkəti Rusiyaya Cənubi Qafqazda qol-qanad açmağa imkan yaradacaq və Ermənistanın dəyirmanına su tökəcək. Bu islahatın Ermənistanı dəstəkləyən lobbilərin təsiri altında həyata keçirilən elan edən və dünya düzünə cavabdeh olan dövlətin belə haqsız mövqe sərgiləməsi başadüşülən deyil".

"Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələsində rəsmi Moskvanın mövqeyi dəyiş-

məyib". Bunu isə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova ATƏT-in Minsk qrupunun tərkibində mümkün dəyişiklik edilməsi məsələsinə münasibət bildirərək deyib. Qeyd edək ki, belə bir dəyişikliyin mümkünliyünü ATƏT-in Cənubi Qafqaz üzrə yeni nümayəndəsi Bakıda bəyan etmişdi.

"Dəyişikliklər barədə məlumatım yoxdur. Mütəxəssislərlə dəqiqləşdirib daha ətraflı məlumat verəcəyəm", - M.Zaxarova qeyd edib. "Amma Rusiyanın münaqişənin həllindəki rolu və həlli məsələsindəki mövqeyi dəyişməyib", - deyərək Rusiya XİN sözcüsü əlavə edib.

Məsələ də elə Minsk Qrupunun tərkibinin dəyişməsindən daha çox, işğalçı Ermənistanı əsas təsir imkanı olan Moskvanın mövqeyinin dəyişib-dəyişməyəcəyi ilə bağlıdır. Moskva isə ənənəvi yanaşmasında düzəliş etməyə hazırlaşana oxşamır. Ənənəvi mövqe isə faktiki surətdə Dağlıq Qarabağ ixtilafını, status-kvonu süni surətdə uzatmaqdan ibarətdir. Rusiya Dağlıq Qarabağ probleminin kardinal həllində sadəcə olaraq, maraqlı deyil.

Belə vəziyyətin daha nə qədər sürəcəyi hələ ki bəlli deyil. Nəzərə alsaq ki, Ermənistan prezidenti Serj Sərkisyan asqıranda belə Moskvadan icazə alır, o zaman qətiyyətlə

söyləmək olar ki, növbəti-Əliyev-Sərkisyan görüşünün nəticəsi də bütünlüklə Kremldən asılı olacaq.

Yaranmış durumda Azərbaycanın artan hərbi qüdrəti işğalçı sülhə və ədalətli danışıqlara məcbur etmək üçün yeganə ciddi faktora çevrilə bilər. Azərbaycanın hərbi gücü isə xeyli dərəcədə onun qarşıdaş Türkiyə ilə ittifaqdadır. Nə xoş ki, bu ittifaq getdikcə daha böyük bəhrələrini verməkdədir. Qardaş ölkənin milli müdafiə naziri Nureddin Caniklinin Bakıda təzəcə başa çatan səfəri bunu bir daha nümayiş etdirdi.

Türkiyəli hərbi nazirinin xüsusilə də bu sözləri Qarabağ ixtilafı kontekstində mühüm əhəmiyyət daşıyır və haqlı olaraq, erməni KİV-lərinin də diqqətini çəkir. Nazir Bakıda bəyan elədi ki, "Azərbaycan xalqının istəyi Türkiyə üçün əmrdir".

Bu sözlər Ermənistanda və işğal altındakı separatçı bölgədə ikinci "erməni dövləti" xülyası ilə yaşayanlar üçün soyuq duş təsiri bağışlamalıdır. O mənada ki, Qarabağ uğrunda müharibə hələ bitməyib ki, erməni tərəfi artıq öz mifik "hərbi qələbələrinin" böyük siyasi yekunundan danışınsınlar. Ötən ilin aprelinde erməni işğalçı ordusunun fiaskosu ilə nəticələnən "4 günlük" müharibə bu xüsusda düşmən tərəfə ciddi mesaj idi.

Qərbin Kürdüstan dövləti yaratmaq planlarının gerçəkləşdirilməsi istiqamətində addımlar atılmasının Türkiyənin gələcəkdə əlavə problemlərə üz-üzə qoyulmasına hədəfləndiyi bildirilir. Rəsmi Ankara və əksər siyasi şərhçilər açıq şəkildə bəyan etməkdədir ki, dünya güclərinin bu projesi Türkiyəyə qarşı qurulan böyük planın detallarından biridir. Türkiyənin nədən hədəf alındığı, dünya güclərinin bu ölkədən nə istədiyi günün aktual suallarından birinə çevrilib.

Azad Demokratlar Partiyasının sədri Sülhəddin Əkbər "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bu gün müşahidə elədiyimiz tarixi prosesdir. İkinci Dünya müharibəsindən sonrakı soyuq müharibə bitib, yeni dünya düzeninin qurulması çox ağır gədir: "Soyuq müharibədə qalib gələn dövlətlər öz liberal sistemlərini qurmaq istəyirlər. Soyuq müharibədə uduzmuş tərəf olaraq Rusiya və Çin başda olmaqla bu yeni düzənə mane olmağa çalışırlar, yeni düzəndə özlərinə yer tələb edirlər. Təbii ki, qaliblər də bununla razı deyil. Eyni prosədə Türkiyə də iştirak edir. Türkiyə soyuq müharibə dövründə beynəlxalq münasibətlər sistemində tutduğu yerlə razılaşmaq istəmir. Geopolitik, geostrateji, geoeconomik

"Qərb Türkiyədə hakimiyyətə öz "uşaqlarını" gətirmək istəyir"

Sülhəddin Əkbər: "...Bunu həyata keçirəcəyi halda Türkiyə yeni dünya düzenində daha ciddi yer tutmağı bacarar"

baxımdan gücləndiyini hiss edir və uduzduğu coğrafiyaya yenidən dönmək istəyir. Təbii ki, bu da yeni dünya düzeni quranları qane etmir və ona görə Türkiyəyə qarşı hücum siyasəti aparılır. Yeni əslində baş verənlər normal bir prosesdir. Düzen quranlar isə çalışırlar ki, hərəni öz yerində oturtsunlar və özlərinə təbə etdirdinsinlər. İndi də ABŞ və Avropa Birliyi, Amerikanın müttəfiqləri çalışırlar ki, Türkiyəni də yerində oturtsunlar. Türkiyə də əvvəlki yeri ilə razılaşmaq, barışmaq istəmir. Məsələnin mahiyyəti bundan ibarətdir".

"Dünya gücləri bu istəklərinə nail ola biləcəklərmi" sualına S.Əkbər belə cavab verdi: "Çox təəssüf ki, Türkiyə imperiyasını itirdikdən sonra bir neçə qırılma yaşandı, siyasətdə davamlılıq müşahidə olunmur. Bu da strateji düşün-

cənin yetərli olmamasından irəli gəlir. Əgər Türkiyə zamanla, məkana bir bütöv olaraq baxacaqsa, uzunmüddətli yüz illik bir strategiya işləyib ortaya qoya biləcəksə, yeni dünya nizamında öz yerini özünə layiq şəkildə tuta biləcək və onu hədəfə alanların planlarını həyata keçməsinə mane olacaq. Əgər konyuktura uyğun, yəni strateji səviyyədə deyil operativ taktiki

səviyyədə öz siyasətini quracaqsa, keçici ittifaqlar qurmaqla vəziyyətdən çıxmağa çalışacaqsa uduzacaq. Yəni burada strateji düşüncə, strateji baxış, strateji uzunmüddətli plana ehtiyac var. Bunu qurub davamlı olaraq həyata keçirəcəyi halda Türkiyə güclənib yeni dünya düzenində daha ciddi yer tuta və öz regionunda oyunları pozmağı bacarar".

AzDP sədrinin sözlərinə görə, Avropanın və ABŞ prezident Ərdoğanı bəhanə edərək əslində Türkiyəyə hücum keçiblər. Məqsəd Türkiyəni soyuq müharibə dövründə olduğu kimi kənarından idarə olunan bir "dövlət" halına gətirməkdir: "Bunun üçün də ABŞ, İsrail, Avropanın iri dövlətləri çalışırlar ki, soyuq müharibə dövründə olduğu kimi Türkiyədə hakimiyyətə öz "uşaqlarını" gətirsinlər. Ərdoğan da türk xalqı və dərin dövlətlə bir yerdə bu planı pozub. Ərdoğan türk xalqını mobilizasiya edə biləcək, ətrafında toparlayıb müqaviməti təşkil edə biləcək bir lider olduğu üçün qeyd etdiyim güclər qəzəblənirlər. Onlar düşünür ki, Ərdoğan olmasaydı ötən ilin 15 iyulunda çevriliş baş tutacaqdı və onlar üçün Türkiyə adlı problem də qalmayacaqdı. Təbii ki, Ərdoğanın müəyyən demokratiya-

Azərbaycanlı milyarder Rusiyanın ən varlı adamıdır

"Forbes" jurnalı Rusiyanın 200 özəl şirkətinin reytingini açıqlayıb. Portal reyting siyahısında ilk yerdə ildə 4 trilyon 700 milyard rubl gəlir ilə azərbaycanlı milyarder Vahid Ələkbərovun "Lukoil" şirkətinin qararlaşdığını bildirib.

"Lukoil"-dan sonrakı yerləri 1,07 trilyon rublla "Maqnit", 1,3 trilyon rublla "X5 Retail Group" tutublar.

ya uyğun olmayan addımlarını biz tənqid edə bilərik, amma bu əsas strateji məqsəd deyil. Strateji məqsəd, hədəf Ərdoğanın regionla geopolitik planını pozmasıdır. İkinci dünya müharibəsindən sonra ilk dəfədir ki, Türkiyə dərin dövləti, xalqı və siyasi lideri bu qədər birlik nümayiş etdirir. Bu bir sıra gücləri narahat edir".

□ Etibar SEYİDAĞA

"Əriyən" İŞİD-dən geri dönmən azərbaycanlılar bizə təhlükədirmi?

İlham İsmayıl: "Həmin şəxslərin konkret siyahısı var"

Son aylarda İŞİD terror təşkilatının getdikcə sıradan çıxardığını şahidi olmaqdaıq. Dünya güclərinin İŞİD-i tamamilən sıradan çıxarmaq üçün son həmlələrini etdiklərini söyləmək mümkündür.

Hazırda hər kəsi maraqlandıran əsas sualın cavabı terrorçuların taleyinin necə olacağı barədədir. Onların öz ölkələrinə qayıdacaqları, yaxud başqa bir ölkəni seçib-seçməyəcəkləri ciddi müəmmalar yaradıb. Məlumdur ki, Azərbaycandan da İŞİD-ə qoşulanlar var. Terror qruplaşmasına qoşulanların təşkilat əridikcə ölkəmizə qayıdacaq-qaçıdığını məlum deyil. Ekspertlər terrorçuların tam əksəriyyətinin öz ölkələrinə qayıtmayacağını deyirlər. Arqument kimi də, onların qayıdacaqları halda məsulyyətə cəlb olunmaları göstərilir, özü də ən ağır ittihamlarla. Bu baxımdan Azərbaycanın İŞİD-ə qoşulan vətəndaşları tərəfindən təhlükələr yaşamayacağı vurğulanır.

Sabiq MTN polkovniki, təhlükəsizlik üzrə ekspert İlham İsmayıl Yaxın Şərqdə marağı olan dövlətlərin bir projesi kim istifadə etdikləri İŞİD-in artıq əridiyini bildirdi: "Təəssüflər olsun ki, İŞİD projesində insan tələfatları, dağıntılar güclü oldu. Onun yaraları tezliklə sağalası da deyil. Proseslərin nəticəsində biz və qardaş Türkiyə üçün xoşagəlməyən situasiya - "Kürdüstan" dövləti yaradıldı. İŞİD-ə qoşulan vətəndaşlarımızın hamısının geri dönəcəklərini demirik. Doğrudur, informasiya var idi ki, qadınlar və uşaqlar geri gətirilə bilərlər. Amma orada olan və hələ də sağ qalan İŞİD-çilərin geri dönəcəklərini düşünmürəm. Maksimum çalışacaq ki, ərəb ölkələri və

digər neytral dövlətlərdə yerləşsinlər. Onlar yaxşı bilirlər ki, Azərbaycana qayıtmaları çox ciddi təhlükədir, nəinki ərəb ölkələrində qalmaqla. Üstəgəl, Rusiyadan ölkəyə qayıtmağa cəhd etsələr, bu da onlar üçün təhlükəlidir. Çünki Rusiya xüsusi xidmət orqanı da bu məsələyə ciddi yanaşır, həmçinin Türkiyə də. Azərbaycan, Rusiya və Türkiyənin bir-biri ilə informasiya mübadiləsi, əməkdaşlığı var. Amma bu istisna deyil ki, onlardan kimsə geri dönməyəcək. Azərbaycanın xüsusi xidmət orqanının rəhbəri Mədəd Quliyev dedi ki, ölkə vətəndaşlarından 900 nəfərin İŞİD-ə qoşulması barədə xəbər var, onlardan 300 nəfərdən çoxu ölüb. Mədəd Quliyev onu da dedi ki, sağ qalanlardan kimlərsə geri qayıdacaqlarsa, xüsusi xidmət orqanının məlumatı olacaq. Bu

baxımdan hesab edə bilməyirəm ki, bu işi uğurla başa çatdıracaqlar. Təhlükə hələ də var, çünki gizli şəkildə ölkəyə daxil ola bilərlər. Amma demək olmaz ki, ölkəmizə keçə bilən şəxslər çatan kimi terrorla məşğul olacaqlar. Bu inandırıcı deyil. Xatırlayırsınızsa, "əl-Qaidə" dağılandıqdan sonra uzun müddət özünə gələ bilmədi. Nəticədə İŞİD kimi bir terror təşkilatı yarandı, "əl-Qaidə"ni tamam kölgədə qoydu. Burada da eyni bir proses gedəcək. Bura gələ biləcək şəxsləri ömürlük nəzarətdə saxlamaq lazımdır. Çünki ideoloji əsasları olan terror elədir ki, hər zaman baş qaldıra bilər. Deməzdim ki, bizim üçün xüsusi böyük bir təhlükə var. Sağ qalanların kütləvi şəkildə ölkəyə qayıtmaları inandırıcı gəlmir. Tək-tək adamlar gələ bilərlər. Bizim orqanlar da bu işə ciddi nəzarət edir".

Təhlükəsizlik eksperti İŞİD-ə qoşulan azərbaycanlıların üz tutduqları ölkələrin onları Azərbaycana təhvil verə biləcəyi ehtimallarından da söz açdı: "Bildiyiniz kimi, Rusiya və Türkiyənin bir-biri ilə əlaqələri yüksək səviyyədədir. Bu hər iki ölkənin xüsusi xidmət orqanlarının arasındakı əlaqələrin də yüksək olduğunu göstərir. Hər iki ölkənin qanunvericiliyi tamamilə imkan verir ki, terror qruplaşmasına qoşulanlar həbs edilsinlər, hətta Azərbaycan vətəndaşı olmalarına baxmayaraq. Vətəndaşlıqları olduğu üçün ekstradisiya oluna bilərlər, rəsmi şəkildə təhvil verirlər. Çox güman ki, həmin şəxslərin konkret siyahıları var. Xüsusi xidmət orqanları da qarşılıqlı şəkildə bir-birinə məlumat verirlər. Bilirsiniz ki, Şimalı Qafqaza tranzit yollardan biri Azərbaycandır. Ölkələr arasındakı informasiya mübadiləsi imkan verəcək ki, belə şəxsləri zərərsizləşdirmək mümkün ol-

sun. Ölkəyə qayıdan terrorçuların həbsi barədə məlumat verilmədiyi kimi fikirlər inandırıcı deyil. Ən kiçik terrora cəhdə belə ictimaiyyətə xüsusi xidmət orqanının ictimaiyyətlə əlaqələr xidməti informasiya verir. Bu barədə məlumat vermək xeyirlidir. Heç bir həbsin gizlədilməsi halları yoxdur. Əgər xüsusi xidmət orqanının rəhbəri deyirsə ki, 900 nəfər İŞİD-a qoşulub, filan qədər ölüb, bu qədər həbs olunub, başqa nəyisə gizlətmək inandırıcı deyil. Sadəcə araşdırmalar nəticəsində bəzən üzə çıxır ki, bir şəxs təsadüf nəticəsində terror təşkilatının içərisinə düşüb, 10 gün orada olub və dəhşətləri görəndə geri qayıdıb. Amma indi qalatlarda belə hallar olmayacaq. Çünki onlar geri qayıtsalar çoxdan İŞİD-a qoşulduqları sübut olunacaq, terror hadisələrində iştirakları da üzə çıxacaq. Hamısı olmasa da, burada qadınlar və uşaqlar nisbətən istisnadır".

□ Cavansir ABBASLI

İstanbulda gəlib, burdakı həmvətənlərimizə baş çəkmək günah olardı. Bəli, dünyanın ən ucqar ölkələrinə gedib, mühacir azərbaycanlıları axtardığımız, onları söhbətə çəkdiyimi kimi İstanbuldakı azərbaycanlıları da rahatlıqla tapdıq. Şəhərin Halkalı bölgəsində yaşayır bizimkilər. Bu məhəllənin böyük əksəriyyətini Naxçıvanın Şərur bölgəsindən gələn azərbaycanlılar təşkil edir. Qalan hissəsi isə İğdır azərbaycanlılarıdır.

(Əvvəli ötən sayımızda)
II HISSƏ

İstanbulun Halkalı bölgəsində yaşayan azərbaycanlıların dramına davam... Ötən sayımızda sizə ordaki şəraiti, həmvətənlərimizin şikayətlərini təqdim etmişdik. Danışanların hamısı adını-soyadını təqdim edərək, öz adlarından danışmış, dərnlərini bölüşmüşdülər. Amma "çəkmə, gör nələr danışacam" deyənlərin şikayətləri ünvanlı müsahiblərdən daha ağır idi.

"Öz kəndimdə günümə 10 manat versinlər, burda qalmaram"

Adının çəkilməsini istəməyən orta yaşlı bir həmyerlimiz danışır ki, burdan öz rayonuna, Şərura göndərdiyi soyuducuya görə ondan külli miqdarda rüsum istəyirlər. "Millətimiz burda sürünür" deyən azərbaycanlı danışır ki, hazırda kənddə əli iş tutan adam qalmayıb: "Bizim kənddə ölü ölsə, tabutun altında topallar, qocalar gedir. Çünki başpapaqların hamısı çörək dalınca çıxıb gedib. Türkiyə olmasa, ölmüşdük. Hansı dövlətdə kəndlərdə çayçıları, kafeləri yığırdırlar? Orda ne qədər adam çörək pulu qazanırdı. Mən gedib Yusif Talibovdan Vasif Talibova şikayət edim? Mənası nədir? Şükür ki, bura var. Sürünürük, yaşaya bilirlik".

Ötən yazıda da qeyd etdiyim kimi, burdakı kişi həmvətənlərimizin çoxu rəsmən işsizdir. Sadəcə qol bazasının sakinləridir. O da konkret iş sayılır. Gündəlik 100 lira (50 AZN) qazandıqları gün də olur, bir qəpik qazanmadıqları gün də. Ona görə də arzuları çox ağırdır: "Öz ölkəmdə günümə 10 manat versinlər, bəsimdir. Burada 50 manat verirlər, amma çatmır. Kirayə xərci, yaşamaq xərci... çox ağırdır. Bu millət burdan 1 kilo kartof apara bilmir öz vətəninə. Belə dərd olar? Ailədə 5 nəfərlik. Hərəmiş gündə 10 manat alsaq, hamımıza bəsdir. İnanırsız, atam öldü, amma mən onun yasına gedə bilmədim. Pul yox idi, yol-pulu tapa bilmirdim".

"Burda sənədsiz yaşayırsansa, hesab elə ki, havadasan"

Bunu da şikayətçilərdən biri dedi. Adını desə, sərhəddə tutulacağından qorxan həmyerlimiz. Sənəti qaynaqçı olan bir başqa müsahibimiz isə normal işləyəndə ay ərzində burada 1500 AZN-ə yaxın qazandığını söylədi. Amma o da qon-

İstanbuldakı azərbaycanlılar məhəlləsi

İranlıların nəzarətində - iddia

Əməkdaşımız Halkalıdakı sənədsiz Azərbaycan məktəbindən yazır

şusu ilə eyni fikirdədir: "Naxçıvanda mənə aya 500 manat verilsə, ailəmlə ora getməsam, kişi deyiləm. Burada qazandığının yarısı qədər, hətta yarısından da az. Türkiyə qardaş ölkə də olsa, yenə özünü kü deyil. Sən burda sənədsiz yaşayırsansa, hesab elə ki, havadasan. Çətindir, ağırdır, məcburiyyətdir".

Şərurlu müsahiblər narazılıqlarını sona qədər çatdırırlar. Anonim və ya adlı, ünvanlı. Və

7 sinfi olan Azərbaycan məktəbi - sənədsiz, attestatsız...

Və gəlirik bayaqdan müsahiblərimizin haqqında danışdıqları Halkalıdakı "Zəhra Ana" Azərbaycan Məktəbinə. Məktəb "Zəhra Ana" Yardımlaşma və Həmrəylik Dərnəyi tərəfindən qurulub. Getmədən öncə əldə etdiyimiz məlumatlara görə, məktəb 21 oktyabr 2013-cü ildən etibarən fəaliyyət göstərir. 2013-2014-cü tədris ilində oxu-

danışmaq imkanı əldə etmişkən deyirlər ki, bura bu formada, "əliboş gəlməmiş" doğru deyil: "Gələndə konsulluqdan adam götürməli idiz. Təhsil Nazirliyinin bir nümayəndəsi də burda olmalı idi. 7 il burda oxuyub, heç bir sənəd ala bilməyən uşaqların günahı nədir? Qoy onlar sizinlə gəlib, izahatını versinlər".

mağa başlayan azərbaycanlı şagirdlər, 7 sınıfdə ümumən 160 şagird ilə 2015-2016-cı ildə təhsil almağa davam ediblər. Dərslər həftə içi hər gün saat 09.00-13.00 və 14.00-17.40 arası keçirilir. Məktəb öz fəaliyyətinə 3 sınıfa başlasa da, daha sonra 7 sınıfa çatıb. Hazırda 2 ədəd birinci sinif, 2 ədəd ikinci sinif və 3 ədəd üçüncü sinif var.

Bu dəfə daha əcaib bir cavab gəlir: "Biz şeyxə birbaşa yaxınlaşa bilmərik. Buna icazəmiz yoxdur. Onun yanında bir neçə cangüdəni olur. Əvvəlcə icazə alaraq, icazəsi olarsa, yaxınlaşsın bizi deyər".

Sirli dərnək təsisçisi ilə görüşmək üçün olduğu yere gəndə isə bizə verilən cavab da öncəkindən fərqlənir: "Öncədən randevu alınmalıdır. Sizi birdən-birə qəbul etməz".

Və beləcə məktəbin içini, orda keçilən dərsi müşahidə etmək imkanımız olmur. Amma valideynlərdən öyrənirik

kitablar isə Azərbaycandan gətirilib. Bununla belə kitabların sayı azdır, uşaqlara çatmır. Əsas məsələ isə burdakı şagirdlərin "havada qalmasıdır". Yeni bu məktəbi bitirmək şagirdə heç bir sənəd vermir. Sadəcə, ona ibtidai bilikləri öyrədirlər. Amma uşaq bundan sonra təhsilini ya öz ölkəsində, ya da İstanbulun başqa bölgəsində davam etdirmək istəsə, sıfırdan başlamalıdır. Necə deyirlər, qonaq kimi gəlib-gedirlər. Valideynlərin istəyi isə məktəbin Azərbaycanın Təhsil Nazirliyi tərəfindən qeydiyyatda alınmasıdır.

Məhəllədəki qara bayraqlar, imamların şəkli və sirli elan...

Bura qədər mənərə nisbətən aydındır. Amma gelişimindən öncə bizə məhəllədə İran təmayüllü insanların azərbaycanlıların "beynini yumağa çalışdığı" ilə bağlı iddialar da bizi rahat buraxmır. Adının çəkilməsini istəməyən həmyerlimizdən birinə bu məsələni soruşduqda ehtiyatla söhbətin dərnək rəhbəri olan şeyxdən gedə biləcəyinə işarə vurur. Məhəllədə isə divarlardan qara bayraqlar və imamların simvolik şəkli asılıb. Biz Halkalıda olanda məhərrəm ayının girməsinə sayılı saatlar qalmışdı. Bu da Məhərrəmiyə hazırlıq idi. Gördüyümüz gənclərin böyük əksəriyyəti isə qapqara geyimdə idi. Və diqqəti çəkən o plakat. Üzərində bu sözlər yazılmışdı: "Azərbaycan ülkesi Hüseyinciler yurdu. Hüseyinə bas saxlamaq Azərbaycan borcudur. Azərbaycan İmam Hüseyin dəstəsi dəstə çalışmalarına başlamışdır. Hər axşam saat 22.00-da. Yer: Yeni Cami giriş mərtəbəsində"...

Bu isə məhəllədə İran ab-havasının hakim olduğunu sübut edirdi. Bir növ Nardaran kimi. Məktəbdə dini dərslər keçilməsə də, gənclərin bu dəstələrə cəlb edilməsi, onlara bu yöndə dini bilgilərin açılması ilk baxışdan diqqəti cəlb edirdi. Bu isə gerçək-dən həyəcan təbili çalınacaq bir durumdur. Azərbaycanda müvafiq qurumlar öz vətəndaşlarını taleyin axarına buraxmamalıdır. Həm işsizlik, həm pozulan hüquqlar, həm də məhv olmaqda olan gələcəyimiz, uşaqlar baxımdan. Çünki Halkalıda yüzlərlə insan taleyin axarına buraxılıb. Harda qırıldı, qırıldı... əhvalı ilə yaşayan ailə başçılarının dramına bir "dur" deyən lazımdır. Buna isə ancaq hökumət müdaxilə edər, o taleyi yoluna qoya bilər. Həmyerlimiz də ancaq bunu gözləyirlər. Ona görə də gözləri yolda, qucaqları səsdə... Azərbaycandan gələcək nüməyəndə heyətinin sorğulanıdır.

□ Sevinc TELMANQIZI
□ Foto: MƏHƏMMƏD TÜRKMƏN
□ Bakı-İstanbul-Bakı

Dərnəyin sirli "Şeyx" adlı rəhbəri və dərnək üzvləri mətbuata yaxın gəlmir

STOP. Məhəlləyə gəlmədən öncə İstanbuldakı dostlar bizə həyəcan signalı vermişdilər. Orada açılan məktəb İran təmayüllüdür, ordaki uşaqların, gənclərin beynini təhlükəli fikirlərlə doldururlar deyər. Məhz bu həyəcanlı anonsun izi ilə məktəbi görmək, ordaki uşaqlarla, onların valideynləri ilə danışmaq istəyirik.

Dərnəyin təmsilçisi müsahibəyə razılıq vermir. Amma həmyerlimiz olan azərbaycanlılar bu dərnəyə "Şeyx" adlandırdıqları birinin rəhbərlik etdiyini, burdakı azərbaycanlıların da problemlərinə zaman-zaman dəstək olduqlarını deyirlər. Onunla görüşmək istəyirik.

Bu məktəbdə uşaqlar həm oxuyur, həm də yox

Dərnək tərəfindən məktəblə bağlı çəkilən və internetə yüklənən videolardan isə görünür ki, içəridə tam bir Azərbaycan mühiti var. Məsələn, məktəbin divarlarında "Aynları könül candan? Türkiyə Azərbaycandan?", eləcə də "Qarabağı unutma - rayonlarımızın işğal tarixi" olan lövhələr yer alır. Eyni zamanda məktəbdə Azərbaycan məktəblərində tədris olunan dərslərdən dərs keçirilir. Milli bayramlarımızla bağlı tədbirlər də öz yerində. Valideynlər danışır ki, burda oxuyan uşaqlar idman imkanlarından da hər cür faydalanırlar.

Amma bir məqamı da unutmayaq. Bu məktəb nə Türkiyə, nə də Azərbaycanın Təhsil Nazirlikləri tərəfindən qeydiyyatda alınıb. Məktəbdə tədris olunan

Müəllifləri Gülər Mehdiyeva və Fırəngiz Bayramova olan 3-cü sinif üçün "Həyat bilgisi" kitabında buddizm uşaqlara təbliğ olunur. Bu isə bir sıra valideynlərin narazılığına səbəb olub. Kitabda digər dinlər barədə məlumatlar olsa da, bir sıra valideynlər məhz buddanın təbliğinin kiçik yaşlı uşaqların beyninə yeridilməsinin əleyhinə olduqlarını bildiriblər.

"Həyat bilgisi" dərsliyinin 14-cü səhifəsində yer alan həmin hissəni oxucuların diqqətinə çatdırmaq istədik: "...Bir dəfə dostluqdan danışanda müəllimimiz Buddanın adını çəkdi. Buddha sözünün mənası "nurlu" deməkdir. O, çox uzaq keçmişdə, Hindistanda doğulmuşdur. Buddanın çoxlu şagirdləri vardı. Onlar müəllimlərinin həyat və insanı keyfiyyətlər haqqında söylədiyi maraqlı fikirlərini yayırdılar. Buddha deyirdi ki, dörd əlamətinə görə dostu sadıq adlandırmaq olar: 1. sən çətinə düşəndə o sənə arxa olur, hər işdə kömək edir, ruhdan düşməyə qoymur; 2. sənin sirrini öz sirri kimi qoruyur, kədərinə də, sevincinə də şərik çıxır; 3. sənə pis işdən çəkindirir, yaxşı işlərə sövq edir; 4. başqalarına sənə pisləməyə imkan vermir".

Məhz bu sətirlərdən də göründüyü kimi burada uşaqlara budda və buddizm aşılır.

Lakin Təhsil Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Cəsarət Valehov burada qəbahətli və yanlış bir şeyin olmadığını dedi: "Bu dərslikdə bütün dinlərlə bağlı məlumatlar var. Təkcə budda deyil, xristianlıq, islamla və digər daha böyük dinlərlə bağlı məlumatlar var. Təkcə budda ilə bağlı ola bilməz. Bu mümkündür ki, yalnız bir din haqda məlumat verilsin. Din mədəniyyət hadisəsidir. Dinlərin ümumi xronologiyası, tarixi, tə-

"Həyat bilgisi"ndə uşaqlara buddizm təbliğ edilir?

kamülü və bütövlükdə bunun yayılma arealı barədə məlumat verilir. Məncə, bu da faydalı məlumatlardır. Uşaqlar bunu da bilməlidir".

Cəsarət Valehov: "Məncə, bu da faydalı məlumatlardır"
Kamran Əsədov: "Azərbaycanda tərəfdarı olmayan hansısa dinin və ya cərəyanın təbliğatı yanlışdır"

Təhsil eksperti Kamran Əsədov isə bildirdi ki, Azərbaycanda tərəfdarı olmayan hansısa dinin və ya cərəyanın təbliğatı, bununla bağlı reklam xarakterli məlumatların verilməsi mümkün deyil: "Təəssüflərlə olsun ki, bu gün Azərbaycan məktəbində öyrədən və öyrənen arasında əsas vasitəçi olan dərsliklərlə bağlı ciddi problemlər var. Cəmiyyət qurumuş kötürk deyil. O daim dəyişən və inkişaf edən mürəkkəb bir orqanizmdir. Məktəb isə onun sifariş etdiyi insanı yetişdirən bir təşkilatdır. Orta əsrlərdə "beytul-təlim"-yəni "təlim evi" adlandırılan məktəb ən qədim zamanlardan bu günədək yetişməkdə olan gənc nəslə təcrübə və yenilikləri öyrətmək

le məşğuldur. Təlim və tərbiyənin cəmiyyətin arzu və istəklərinə uyğun şəkildə təşkili əsrlər boyu məktəbin əsas vəzifəsi olub. Buna görə də məktəb cəmiyyətin həyatında həmişə önəmli rol oynamış və bundan sonra da oynayacaqdır. Təsəffüf deyil ki, müdriklər: "Məktəbi olmayan millət, gələcəyi yoxdur!" deyiblər. XX əsrin sonlarında milli-azadlıq mübarizəsinə qalxan xalqımız qəhrəman övladlarının qanı bahasına qalib gəlib, həqiqi dövlət suverenliyini bərpa etdi. İctimai mühit dəyişdi. Bu dəyişikliklər təhsilə verilən tələblərin də dəyişməsinə səbəb oldu. İslahatlar başlandı. "Ku-

rikulum" adlanan yeni təlim proqramları meydana gəldi. Biliyə əsaslanan ənənəvi hafizə məktəbindən bacarıqlara əsaslanan yeni təfəkkür məktəbinə keçid isti-

qamətində addımlar atıldı. Dəyişən dünyanın tələblərinə uyğun bilik, bacarıq və vərdislərə yiyələnmiş yeni nəslin yetişdirilməsi Azərbaycan təhsilinin prioritetinə çevrildi. Bəzi mühafizəkar qüvvələrin müqaviməti səbəbindən bu proses arzu olunan sürətlə getməse də, davam etməkdədir. Ona mane olmaq cəmiyyətin meyl və maraqları əleyhinə çıxmaq deməkdir. Bu isə tarixin çarxını geri fırlatmaq qədər çətin və təhlükəli bir avontürüdür. Hər zaman olduğu kimi pedaqogikanın qarşısında duran 3 əsas suala cavab axtarılmalıdır: nə öyrətmək, nə üçün öyrətmək və necə öyrətmək? İnkişaf etmiş ölkələr "Nə öyrətmək" sualına cavab axtarırkən, əvvəlcə dünyada gedən proseslərin yaxın 5-12 il ərzində inkişaf tendensiyalarını, dövlətlərin bu dövrdəki daxili və xarici siyasətinin prioritetlərini müəyyən edir, cəmiyyətdə baş verə biləcək mümkün dəyişiklikləri proqnozlaşdırırlar. Sonra bu dəyişikliklərə uyğun keyfiyyətləri (kompetensiyaları) və onları necə ölçüb-qiymətləndirəcəklərini (meyarları) müəyyənləşdirirlər. Bununla da nə öyrədəcəklərini və nə üçün öyrədəcəklərini özləri üçün aydınlaşdırırlar. "Necə öyrətmək?" məsələsinə isə elmi-texniki tərəqqinin son nailiyyətlərinə əsaslanan üsul və vasitələrdən istifadə etməklə həyata keçirirlər. Hazırda dərsliklərdə ciddi şəkildə qüsurlu fakt və məlumatlar var. Dərslik haqqında qanunvericiliyin tələblərinə görə irqi, dini, milli ayrı-seçkilik və ya təbliğat xarakterli məlumatlar ola bilməz. Təəssüf ki, bir çox halda dərslik müəllifləri bu prinsipləri ciddi şəkildə pozurlar. Azərbaycanda tərəfdarı olmayan hansısa dinin və ya cərəyanın təbliğatı, bununla bağlı reklam xarakterli məlumatların verilməsi mümkün deyil. Dərsliklərdə isə buna ümumiyyətlə, yer vermək olmaz".

□ G.MANAFLI

Bakıda velosiped zolağı yaradılacaq - ancaq hələlik bir neçə küçədə...

Anar Nəcəfli: "Gələcək layihələrdə bunun olması qaçılmazdır"

Ərşad Hüseynov: "Sadəcə yol zolaqlarının yaradılması hər şeyi həll eləmir"

Velosiped həm ekoloji baxımdan təmiz, həm də sağlamlıq üçün çox faydalı olan bir nəqliyyat növü olduğu bəllidir. Bu nəqliyyat növündən dünya ölkələrində daha çox istifadə olunur. Bu ölkələrdə hətta məmurlar belə işə velosipedlə gedib gəlirlər. Azərbaycanda isə bu cür hallara rast gəlmək mümkün deyil. Çünki ölkəmizdə velosiped sürmək üçün yollarda heç bir şərait yaradılmayıb.

Ölkəmizin yollarını daha çox avtomobillər tutur ki, bu da ekologiyaya kifayət qədər çirkləndirir, tıxaclarla, insanların saatlarla yolda qalmasına səbəb olur. Bəzi ölkələr var ki, orada velosiped hətta ictimai nəqliyyat rolunu da oynayır ki, bu cür velosipedlər ictimai velosipedlər adlanır. İctimai velosipedlərdən iki formada - xüsusi sürücünün idarə etməsi və xüsusi dayanacaqlarda qoyulan velosipedlərin bir neçə saatlığa kirayələnməsi şəklində istifadə etmək mümkündür.

Məsələn, Almaniya hakimiyyəti velosipedlərin ictimai nəqliyyatın tərkib hissəsinə çevrilməsi məqsədilə onların icarə sistemini inkişaf etdirmək barədə xüsusi proqram hazırlayıb. Artıq bir neçə ildir tətbiq olunan bu proqram nəticəsində avtobus dayanacaqları ilə yanaşı velosiped dayanacaqları da yaradılıb. Hətta ölkədə bundan əlavə velosiped-avtobuslar, habelə velosiped-qatarlar hazırlanması istiqamətində də işlər görülür. Hin-

distan, Çin kimi ölkələrdə isə ictimai velosipedlər məsələsi daha geniş yayılıb. Təəssüflə qeyd etməliyik ki, Azərbaycanda velosiped zolaqları belə yoxdur. Velosiped həvəskarları onu yalnız bayraq meydanı ətrafında xüsusi ayrılmış yerdə sürə bilirlər. Maraqlıdır, Bakıda da bu qədər velosiped həvəskarı olmasına baxmayaraq niyə velosiped zolaqları təşkil edilmir?

"Azəravtoyol" ASC-nin Mətbuat Xidmətinin rəhbəri Anar Nəcəfli gələcək layihələrdə bunun nəzərdə tutulduğunu dedi: "Bizim yollar sovet hakimiyyəti dövründən yaradılmış infrastrukturudur və o vaxtlar ayrıca velosiped zolağının olması nəzərdə tutulmamışdı. Ancaq indi inkişaf getdikcə görürük ki, buna tələbat yaranır. Həm avto-nəqliyyat vasitələrinin sayı o vaxtki dövrlə eyni deyil, avtomobillərin sayı bir neçə dəfə çoxalıb. Artıq Bakı şəhərində milyon yarım avto-nəqliyyat vasitəsi var. Həm yollarımız artıq buna imkan verir ki, yenidən qur-

ma işləri həyata keçirək. Yeni yollar yaradılır, yol ötürücüləri var. Düzdür, bizdə velosiped zolağı praktikasi yoxdur. Amma gələcək üçün təbii ki, bunu düşünürük. Aidiyyəti qurumlar da bu barədə düşünür. Düşünürük ki, artıq buna ehtiyac yaranır və gələcək layihələrdə bunun olması qaçılmazdır. Bu istiqamətdə gələcəkdə ayrıca olaraq velosiped zolağının ya yolun hərəkət hissəsində, ya piyadaların hərəkət hissəsində olması mümkündür. Məsələn, ən kiçik avtomobil belə altı velosipedin yerini tutur. Hər kəs də bunu bilir, qavrayır. Avropada, Yaponiyada bunu inkişaf etdirirlər, amma bizdə bu, çox az

Nəqliyyat eksperti Ərşad Hüseynov isə velosiped zolağı sal-

mağın vaxtının çoxdan çatdığını dedi: "Dünyanın hər yerində şəhərləşmə prosesi gedir. Bu elə prosesdir ki, şəhər daxilində, xüsusən də böyük şəhərlərdə insanların bir yerdən başqa yərə getməsinə ən yaxşı vasitələrdən biri velosipedlər hesab edilir. Velosiped ən təhlükəsiz, ekoloji baxımdan təmiz, səssiz, həm də sağlamlıq baxımından yaxşı, ən əsası da yer tutmaq baxımında ən sərfəli olan nəqliyyat növüdür. Məsələn, ən kiçik avtomobil belə altı velosipedin yerini tutur. Hər kəs də bunu bilir, qavrayır. Avropada, Yaponiyada bunu inkişaf etdirirlər, amma bizdə bu, çox az

hallarda yada düşür. Düşünürəm ki, ölkəmizdə də bu nəqliyyat növü inkişaf etdirilməlidir. Aidiyyəti qurumlarda bu işdə maraqlı olmalıdır. Amma sadəcə yol zolaqlarının yaradılması hər şeyi həll eləmir. Bütün işlər-təbliğat, təşviqat paralel getməlidir. Quru sözlərlə təbliğat yox, yaxşı nümunələrlə təbliğat aparmaq lazımdır. Avropa ölkələrində nazirlər, parlament üzvləri, yüksək vəzifəli adamlar işə gəlib gələrkən velosipedlərdən istifadə edirlər. Bizdə də bu kütləvi hal almalıdır. Bununla paralel olaraq da yol infrastrukturunda harada mümkündürsə, yeni ayrıca, avtomobil yolundan kənarda təhlükəsiz velosiped yolları yaradılmalıdır. Bakı Nəqliyyat Agentliyində belə bir ideyalar var. Hələlik bir neçə küçələrdə velosiped zolaqları yaratmaqla bağlı layihələr hazırlanıb. Düşünürəm ki, biz bu istiqamətdə getməliyik, başqa variantımız yoxdur. Biz hələ ki velosipedə əyləncə vasitəsi, idman aləti kimi baxırıq. Real nəqliyyat kimi velosipeddən istifadə edənlər çox azdır. Bunu populyarlaşdırmalı, bununla da paralel olaraq bu strukturu da yaratmalıyıq".

Qeyd edək ki, Azərbaycanda da artıq velosiped istehsalına başlanılıb. İsmayılıda açılan "İSMA BIKES" velosiped istehsalı zavodu 2017-ci ilin iyulundan tam olaraq fəaliyyətə başlayıb. Burada 38 modeldə 49 velosiped istehsal edilir. Velosipedlərin qiyməti isə modellərdən asılı olaraq 70-3500 manat arasında dəyişir.

□ GÜNEL

Məzarlarda dəbdəbəli sinə daşları qadağan edilir - qərar

Məzar və sinə daşları barədə yeni qərar qəbul olunacaq. Bunu Perorta-a Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı deyib. M.Qurbanlı bildirdi ki, qəbul olunan qərara görə, qəbiristanlığın salınması, qəbirlərin ölçüsü, onların yerləşdirilməsi ilə bağlı bəzi ümumi standartlar tətbiq ediləcək.

"Bu qaydalar yenilənir və yaxın günlərdə bununla bağlı qərar qəbul olunacaq. Qaydalara görə, qəbirlər üzərində dəbdəbəli daşların qoyulması, ölçülərdən kənara çıxılması olmayacaq. Qəbirlər və sinə daşları vahid ölçüdə olacaq və bu ölçülər tətbiq olunan zaman İslam dininin bununla bağlı bütün qaydalarına əməl olunacaq", - deyə o qeyd edib.

M.Qurbanlı onu da vurğulayıb ki, bununla insanların dəfndən sonrakı xərcləri nisbətən azalacaq.

Son vaxtlar gündəmdə olan əməkdar artist Elza Seyidcahanla uzun müddət idi ki, görüşə bilmirdik. Nəhayət, bu günlərdə "şeytanın qıçımı qırıb" görüşdük. Görüşümüz isə sənətin evində baş tutdu. Qonaq otağına daxil olar-olmaz sənətin divardakı portretləri, geyim və aksesuarları diqqət çəkir. Stolun üstündəki uzun qara tüllü, kahin papağına bənzər geyimi əlimə alıb soruşuram:

- Bu yeni geyim üçündür?

- Yox, o papağı qara tül donumla geyinirəm.

- Bu geyimləri sizin üçün kim hazırlayır?

- Kürəkənim Elxan Alisatov. - Deməli, qeyri-adi, səs-küyə səbəb olan geyimlərinizin hamısı kürəkəninizə məxsusmuş.

- Əvvəllər böyük bacım da hazırlayırdı. Amma indi bəli, gördükləriniz geyim və aksesuarlar hamısı Elxan məxsusdur.

- Qonaq otağının yanındakı kiçik dar otağa daxil oluruq. Elza Seyidcahan deyir:

- Bax, bura onun kiçik emalatxanasıdır. İndi maraqlı bir papağın üzərində çalışır. Tezliklə onu geyimimdə görə bilərsiniz.

- Bir neçə il əvvəl geyimləriniz indiki şeyrləriniz qədər çox mükəmməl olmurdu, səs-küy yaradırdı. Amma deyəsən, nəyə oldundan sonra qeyri-adi geyimlərə çox da üstünlük vermirsiniz...

- Yox, arada geyinirəm. Amma indi daha çox şlyapalara diqqət edirəm. Bu haqda da çox yazırlar... Solo konsert etmək istəyirəm. İnşallah, orada geyimlərim olacaq.

- Solo konsertinizi bu dəfə nəyə həsr edəcəksiz?

- Bu haqda hələ dəqiq bir şey deyə bilmirəm. Bəlkə də adi, bəlkə də qeyri-adi olacaq. Amma təyyarədə keçirəcəyim konsertim baş tutmayıb.

- Demişdiz buna görə Türkiyə Yollarından icazə alaçaqsız.

- Hələ ki layihə olaraq qalır. - Son vaxtlar çox tənqid olunduz. Həm sosial şəbəkələrdə, saytlarda, həm də televiziya ekranlarında...

- Qələbəyə doğru getdikcə hücumlar daha çox artır. İnsan hər bir qələbəni qazananda çoxlu itki verir. Mən də, məşallah, 5 sahədə çalışıram. Həm müğənni-bəstəkaram, həm şeir yazıram, həm də şükür ki, gözəl qadınam və gözəl xasiyyətim var. Xasiyyətim özü də bir hədiyyədir. Bəzi insanlar istəyir ki, mülayim xasiyyətdə olsunlar, amma alınmır. Hətta bir dəfə rəssam kimi özümü sınadım, istedadım üzə çıxdı. Hər sahənin özünün qısqancları, uğursuzları var. Görürlər ki, Elza Seyidcahan bu yolların hamısında birincidir, ona görə də qısqançlıqlar yaranır.

- Özünüza rəqib bildiyiniz şair varmı?

- O qədər rəqib var ki. Rəqib olmasa insan həyatda hərəkət edə bilməz ki.

- Bir dəfə konservatoriyada olarkən oradakı bəstəkarlardan biri sizin haqda danışarkən bildirdi ki, zamanında sizi oradan qovublar. Buna görə diplomunuzu da ala bilməmişiz. Yalnız əməkdar artist adını aldıqdan sonra müəyyən yollarla diplomunuzu almışız.

"Rejissor ağlaya-ağlaya mənə dedi ki..."

Elza Seyidcahan: "Mən zamanında yaxşı yaşayan dahiyəm"

- Bu sözlərə təəccüb etməm. Hələ yaxşı ki, deməyiblər ki, bəstəkarlığı bitirmemişəm.

- Zətən bitirə bilmədiyinizi deyirlər.

- Yox. Doğrudur, mən iki dəfə məzuniyyət götürmüşəm. Bu da övladlarım ilə bağlı idi. Həmin vaxt uşaqların yaşı çox az idi. Mən hər zaman övladlarım üçün çalışmışam, gəncliyimi, məhsul vaxtlarımı onlara qurban vermişəm. Konservatoriyanı bitirib-bitirmədiyimi isə əfsanəvi bəstəkarımız Arif Məlikovdan öyrənə bilərsiniz. Bir daha qeyd edirəm, bəli, ikinci dəfə son kursda oxuyarkən məzuniyyət götürmüşdüm. Daha sonra imtahanımı verib bitirmişəm.

- Beləliklə, neçə ilə bitirdiz?

- Əslində hələ Qara Qarayevin dövründə tələbələr qəsdən məzuniyyət götürürdülər ki, bəstəkarlıq sinfini bir az da oxusunlar. Bəstəkarlıq sinfində nə qədər çox qalsan, bir o qədər çox qazanırsan...

- Diqqət edirəm, adi günlərdə makiyajdan heç istifadə etməirsiniz.

- Hə, son vaxtlar demək olar ki, istifadə etmərəm. Amma insan var ki, evdə olanda belə makiyajdan istifadə edir. Məsələn, mənim keçmiş qayınanam həmişə mənə deyirdi ki, "Bax mama qurban, yuxudan duranda birinci önlüyünü geyin və mütləq makiyaj et. Qadın hər gün evdə bəzəkli olmalıdır".

- Belə görünür ki, qayınanamızın yazdığı xüsusiyyətləri də olub.

- Əlbəttə olub.

- Amma hər zaman ondan giley etdiyinizi şahidi oluruq.

- Anlaya bilmirəm ki, niyə verilişlərdə, müsahibələrdə ancaq bu cür məqamlar qabardılıb, başlıqlara çıxarılır? Əvvəla, məndə elə maraqlı yoxdur ki, keçmişimdən giley edim. Sadəcə, bəzi jurnalistlər bunun azarındadır ki, keçmişindən gileylənsən, ağlayasan. Yaxşı danışsan, ondan bir kəlmə verməz-

şib çölə çıxır...

Bu məqamda əməkdar artistə zəng gəlir. Qarşı tərəfdən gələn səs: "Elza xanım, mən əliləm. Sabah əməliyyat olunacam. Əməliyyat pulumu verə bilərsiniz?"

- Bu cür zənglər tez-tez gəlir?

- Çox. İmkanım çatdığı qədər köməklik edirəm. Köməklik edə bilməyəndə çox təəssüflənirəm. Amma Allah həkimlərimizin canını sağ etsin, dəfələrlə kimlər üçünsə onlara müraciət etmişəm, köməkliklər göstərmişəm...

- Bas sonra bu haqda təklildə söhbətiniz oldumu?

- Yox.

- Amma görünür xətriniza dəyib...

- Çox deydi. Mən mayus oldum. Çünki bizim gözəl şairlərimiz Nüsrət Kəsəmənli, Ramiz Rövşən və digərləri heç vaxt qadının xətrinə belə dəyməzdi. Onlar tanrıdan sonra sanki qadına səcde edirlər. Biri var ki, qadına çıxarılan əlcək kimi baxasan, biri də var ki, daimi çətir kimi.

"Bağdada putyovka var" və sairə tamaşalarda oynamışam. "Sən mənəni dayımsan" tamaşasında Siyavuş Aslanla bir epizodik duetimiz var idi. Mən deyirdim ki "Əhməd çox istedadlıdır". Siyavuş Aslan da mənə yamsılayıb cavab verdi. O qədər çox sevindim ki, görkəmli aktyorumuzla birgə duetimiz oldu. Belə də ki, mənə bütün məhnlərim, geyimlərim özü bir tamaşadır...

- Son vaxtlar sizdən də yeni mahnılar eşidə bilmirik. Ümumiyyətlə maraqlı estrada

da mahnıları görmürük, daha çox toylara hesablanmış mahnılar var. Elza xanımın "Son vida", "Tənha qadın", "Ağ çiçəyim" kimi məşhur mahnılarının davamı gələcəkmə?

- Bəzən toylarda bu mahnıları da istəyirlər. İnşallah, davamı gələcək.

- Bəzən deyirlər ki, Elza xanımın başı o qədər şeyrlərinə qarışıb ki, mahnı yazmağı unudub.

- Yox. Əksinə, hər şeiri yazdıqdan sonra deyirəm ki, daha yazmayacağam. Sonra görürəm ki, yox, fikirlər mənə narahət edir. Şeir özü mənə gəlir. Hətta bəzən avtomobil sürəndə şeir gəlir, avtomobili saxlayıb, onu qeyd edirəm. Yeni şeir mənəni vaxtı almır, əlimdə su içimi kimi bir şeydir. Hər dəfə mənə sifariş edirlər ki, şeir yazım. Amma yox, mən sifarişlərə şeir yazma bilmərəm.

- Demişdiz ki, oğlunuz şeir yazmağımıza qarşıdır.

- Yox, oğlum çox təvəzökardır.

- Peşəsi nədir?

- Universitetin maliyyə bölümünü bitirib. Yaxşı skripka çalır. Daxili İşlər Nazirliyinin orkestrində çalışıb. Oğlum istəyə bəstəkarlıq da edər, mahnı da oxuyar, o menden çox istedadlıdır. Sadəcə çox təvəzökardır. - Bir ara siyasətə qoşulub, deputatlığa namizədlik verdiz. Yenidən siyasətə qoşulmaq arzunuz varmı?

- Niyə istəmirəm ki? Həvəsim də, meylim də var. Həmin vaxt mən çox təcürbə toplamışam... Mən zamanında yaxşı yaşayan dahiyəm. Bəlkə də təvəzökərlikdən uzaqdır, amma hamımız dünyaya dahi gəlmişik. Sadəcə görə hər kəs öz sənətini seçsin.

Məni tanınmış aktyorlar parodiya edib. Halbuki bəzi müğənnilər pul verir ki, onları parodiya etsinlər. Bu günlərdə "Bu şəhərdə"nin Müşfiqi "Tikim sizin ağzınızı" şeirimə görə mənə zəng edib dedi ki, "Halal olsun sənə, konsert qabağı bu şeir bizə ilham verdi"... Bir məşhur kino rejissorumuz var. Bir gün ağlaya-ağlaya mənə zəng vurub dedi ki, "Elza xanım, yalvarıram, o verilişə ("Xalqın şairi") verilişini nəzərdə tutur - X.G.) çıxma. Ora sənəni yerinə deyil, sənənin yerinə daha yüksək yerlərdir". Dedim, axı mən sənətçi deyim, gündəmdə, efrədə olmalıyam. Əgər o verilişə çıxmasaydım, siz mənə görməzdiz və bu gün siz mənə zəng vurub öz münasibətinizi bildirməzdiz.

- Bəli, "Pantomima" və digər teatrlarda çalışmışam. Həmçinin AzTV-də "Sən mənəni dayı-

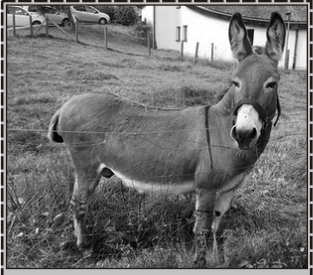
✒ Xalidə GƏRAY
Foto müəllifidir

MÜSAVAT

Son səhifə

N 201 (6815) 30 sentyabr 2017

Eşşək maşını kök hesab edib yeməyə çalışdı

Almaniyanın Qisen şəhərində McLaren markalı idman maşının sahibi olan şəxs eşşək sahibini məhkəməyə verib. Buna eşşəyin onun bahalı maşını gəmirməsi səbəb olub. Bu barədə "Associated Press" xəbər yayıb. Bir il bundan əvvəl McLaren maşınının sahibi eşşəyin yaxınlığındakı bir qazonda saxlayıb. Sahibi orda olmadığı zaman eşşək maşını dişləməyə başlayıb. Polisdə isə ehtimal etdilər ki, eşşək maşını iri bir kök olaraq qəbul etdiyi üçün gəmirib.

Maşının sahibi qayıdanda isə eşşək maşının önəmli detallarından bir neçəsini, eləcə də onun rəngini korlayıb. Eşşəyin sahibi isə maşına dəyən ziyanı ödəməkdən imtina edib və şikayətçiyə "maşını daha yaxşı yerdə saxlamağı" məsləhət görüb. Hazırda maşın sahibi eşşəyin yiyəsindən 5 min avro məbləğində kompensasiya tələb edir.

2014-cü ildə məlum oldu ki, Hindistanın Əhmədabad şəhər sakini 7 fili qırılmış "Jaguar XF" maşınına yığıb və avtoservisə aparıb.

Ariqlamaq istəyənlər daha çox kökəlir

ABŞ-ın aylıq gözəllik və özünəqulluq jurnalı "Allure"-in apardığı bir sorğu nəticəsində ariqlaması ilə bağlı tövsiyə alan qadınların daha çox kökəldiyini ortaya çıxarıb. Araşdırma 187 həddindən artıq kilo lu qadınla aparılan anketə əsaslanır. Üzbüüz aparılan söhbətlər zamanı qadınlar yaxın ətraflarından "3 kilo ariqlasan, mükəmməl olarsan", "Çəkinə diqqət etmən lazımdır", "Bir az ariqlasan, yaxşı olar" kimi sözlər eşitdikləri zaman bədənələrinə qarşı həssaslıqlarının artdığını, ariqlama mübarizəsinə girdiklərini, ancaq hamısında məğlubiyyətlə üzləşərək daha çox kökəldiklərini qeyd ediblər.

Buna qarşılıq olaraq bədənələri ilə bağlı ətraflarından pozitiv fikirlər eşidən qadınlar daha sağlam kilo verdiklərini deyib. ABŞ-da 20 ildən bu yana aparılan bu araşdır-

mada ariqlama məqsədli diyetlərin uzun müddət davam etdikdə heç bir işə yaramadığı, hətta əksər hallarda daha çox kilo alınmasına yol açdığı ortaya çıxmışdı.

27 il əvvəl kloun geyimində adam öldürmüşdü, indi yaxalandı

Amerikanın Florida ştatında 27 il boyunca gizlənən kloun qatil tapılıb. Bu barədə lenta.ru saytı xəbər verib. 1990-cı ildə Velington şəhər sakini Marlin Uorrenin qapısını ağ sifətli, qırmızı burunlu, parikli bir kloun döyüb. O, əlində buket və şar tutub. Qadın qapını açanda kloun onu tapança ilə vurub, maşına minib və gedib. İki gün sonra Uorren ölüb.

Qətlə bağlı iki əsas şübhəli qadının əri və sonuncunun sevgilisi olub. Məlum olub ki, ərinin sevgilisi qətlə iki gün öncə özünə

Mağazanın eməkdaşları Şilli kloun geyimi, ağ grim və qırmızı burun alıb. Qətlə 90 dəqiqə əvvəl isə o, supermarketdən gül və şarlar alıb. Mağazanın eməkdaşları Şilli

Kini aşkar ediblər. Onun evindəki axtarış zamanı kloun pariki və aksesuarları tapılıb. Amma bununla belə onun bu qətlə icraçısı olduğu təsdiqlənməyib. İki il sonra iş bağlandı.

2014-cü ildə iş yenidən açılıb. Şahidlər və qonşular bir daha dindirilib. Məlum olub ki, Maykl Uorenin ölümündən sonra o, Şila Kinlə evlənib. Onlar Tennessee ştatına gedərək orada restoran açılıb. İstintaqçılar təxminən əsrin dördüdə birdən öncə baş verən qətlə izlərini yenidən araşdırıb və DNK analizi keçiriblər. Məlum olub ki, kloun kostyumunu geyən şəxs Şila Kin olub. Yeni, o, mərhumun əri ilə evlənmək üçün kloun geyimində onu öldürüb. Qadını qətlə ittiham edərək, həbs ediblər.

QOÇ - Kifayət qədər məhsuldar gündür. Kiminse işlərinizə mane olacağını ağılınıza gətirməyin. Əksinə, nəzərdə tutduğunuz planların böyük əksəriyyəti öz həllinə yaxınlaşacaq.

(30 sentyabr)

Sabuhi Rahimli

BUĞA - İxtiyarınızda olan bu təqvimdə müəyyən gərginliklərlə baş-başa qala bilərsiniz. Odur ki, həmin ərəfədə bütün planlarınızı təxirə salmalısınız. Fəaliyyətdə öz məsuliyyətinizi anlayın.

ƏKİZLƏR - Saat 15-ə qədər nəzərdə tutduğunuz planların bir çoxunu reallaşdıracaqsınız. Bunun üçün ilk növbədə ədalət prinsiplərinə söykənməlisiniz. Nahardan sonra səfərə çıxmağa dəyər.

XƏRÇƏNG - Astroloji göstəricilər səhhetinizdə problemlərin olacağını göstərir. Hər addımda ehtiyatlı olun. Ələlxüsus da qida və yuxu rejiminə ciddi riayət edin. Borc almağa girişməyin.

ŞİR - Bu gün hansısa fəaliyyətinizin səmərə verəcəyi inandırıcı görünür. Lakin buna görə ruhdan düşməyinizə əsas yoxdur. Əksinə, sövdələşmələrə başlamaq və gəlir əldə etmək üçün uğurludur.

QIZ - Yaxşı olar ki, fəaliyyətə ara verib daha çox istirahətlə məşğul olasınız. Bunu etməsəniz ümumi yorğunluğunuz və daxili süstlüyünüz səngiməyəcək. Qonaq getmək olar.

TƏRƏZİ - Məhəbbət aləmində romantik məqamlar yaşamaq istəyirsinizsə, bu təqvimdən maksimum yararlanın. Əmin olun ki, cəhdləriniz boşa çıxmıyacaq. Riskli sövdələşmələrdən yayının.

ƏQRƏB - Görüşə çıxmaq, yeni işlərə başlamaq, sövdələşmələrdə iştirak etmək üçün səmərəli vaxtdır. Çalışın ki, ürəyinizin səsinə qulaq asasınız. Ağır fiziki işlərdən uzaq olmağa cəhd edin.

OXATAN - Günün birinci yarısında bütün işlərinizi yekunlaşdırmağa çalışın. Çünki sonrakı müddətdə buna imkan tapmayacaqsınız. Ulduzlar nahardan sonra maraqlı görüşlərdən xəbər verir.

OĞLAQ - Mübahisəli gün olsa da, Göy qübbəsi maliyyə durumunuzda irəliləyiş olacağını bildirir. Bir şərtlə ki, kisenizdən etibar-sız insanlara borc verməyəsiz. Yoxsa müflisləşəcəksiniz.

SUTÖKƏN - Planetlərin bürcünüzdəki neqativ quruluşu sağlıq durumunuzda mənfi fəsadlar əmələ gətirə bilər. Buna baxmayaraq, fəaliyyətdə uğurlarınız gözənilir. Oturmaq işləri məhdudlaşdırın.

BALILAR - Bəzi bürcələrdə olduğu kimi sizin də səhhetlə bağlı problemləriniz mümkündür. Bunun qarşısını almaq üçün ilk növbədə əsəblərinizi qorumağınız. Nahardan sonra sürpriz gözənilir.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

İspan atadan əcaib vəsiyyəti - belə məzar daşı heç yerdə yoxdu

Uşaqların vəfasızlığı ucbatından onları mirasından məhrum edən İspan bir ata ölünə məzar daşına "Atanızı aldınız" məsajı yazdırıb. İspaniyanın Avila şəhərində uşaqların vəfasızlığını bütün dünyaya çatdırıb. Belə ki, o, özünə barmaq işarəsi formasında olan məzar daşı hazırlatdırıb. Ölənlərin baş daşına "Kimi çiçəklər götürərək, kimi də dualar edərək məni ziyarət edə bilərsiniz. Amma səfərinizin sonu burda bitəcək. Sizi öz yanımda gözləyirəm" sözlərini yazdırıb. Bu da onun ailə üzvlərindən və qohumlarından çox yamıqlı olduğunu göstərib.

Amma bu baş daşından xəbər tutanlar bir-bir qəbiristanlığa axın etməyə başladığı üçün yerli bələdiyyə məsələni nəzarətə götürüb və axının qarşısını alıb. Bundan başqa, üç barmağın konfigurasiyasından ibarət baş daşı bir çoxlarının narazılığına səbəb olsa da, qəbiristanlıq rəhbərliyi onu dəyişdirə bilməyəcəyini açıqlayıb: "Bu, onun ölümündən öncə son vəsiyyəti idi və yerinə yetirilməli idi".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-cü məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU
Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"-ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.